μετὰ τὸν ὅρκον] *Κυρίλλου. Ὅρκου δοθέντος οὐκ ἐπισκοποῦμεν, εἰ χρεωστεῖ, ἢ μή, ἀλλ᾽* p) *εἰ μὴ ὤμοσεν μηδὲ ὤμοσας, εἰ παραχωρηθεὶς αὐτῷ ὁ ὅρκος, κἂν μετὰ ταῦτα ἕτοιμός ἐστιν ὀμόσαι, οὐδὲν ποιεῖ.* [Sch. m. III. 144.]

κατὰ ἀδοκίμου θρησκείας] *Τὸ κατὰ τῆς ἀδοκίμου θρησκείας δηλοῖ τὴν δεισιδαιμονίαν· ἔνθα τυχόν τις οὕτως ὤμοσεν, μὰ τὴν ψυχὴν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. ἢ οὕτως, μὴ θηριομαχήσει, ἢ εἰς θάλασσαν ἀποθάνῃ, ὅπερ ἐστὶν ἀδόκιμον.* [Sch. n. III. 144.]

Ζήτει τὸν πα΄. κανόνα τοῦ ἁγίου Βασιλείου, ἐξ οὗ μαθήσῃ, ὅτι μεγάλῳ ἐπιτιμίῳ ὑπόκειται ὁ ὀμνύων ὅρκον Ἑλληνικόν· καὶ τὸν δ΄. κανόνα τῆς ἐν Τρούλλῳ τοῦ βασιλικοῦ παλατίου συνόδου· ὑποβάλλει γὰρ καὶ οὗτος αὐτὸν ἀφορισμῷ. [Sch. n. III. 144. sq.]

καὶ μετὰ ταῦτα θέλων ὀμόσαι] *Σημείωσαι τὸ καθ᾽ ἑκάστην, ὡς εἰπεῖν, τὴν ἡμέραν συμβαῖνον, ὅτι ἐάν τις τὸν ἐπενεχθέντα αὐτῷ ὅρκον ὑπερέθετο ὀμόσαι, οὐ δύναται λοιπὸν ἐκ μεταμελείας ἐλθεῖν καὶ ἀναγκάσαι μετὰ ταῦτα τὸν ἅπαξ ἐπάγοντα* pp) *τὸν ὅρκον, μὴ βουλόμενον δέξασθαι τὸν ὅρκον αὐτοῦ. Ἐρώτησις. Ἆρα δὲ τὸ ἐναντίον δύναται ὁ τὸν ὅρκον ἐπενηνοχὼς πρὶν ἢ δοθῇ μεταμελεῖσθαι, ἢ ἀνακαλεῖσθαι μὲν τὴν τοῦ ἄκτωρος προστασίαν, τρέπεσθαι* q) *πρὸς τὰς ἀποδείξεις; Στεφάνου. Καὶ πάνυ. τοῦτο γὰρ ἰδικῶς φησιν ἐν τῷ δ΄. βιβ. τοῦ κωδ. τιτ. α΄. διατ. ια΄. ἤτοι βιβ. καὶ τιτ. τούτῳ* qq) *κεφ. νγ΄., ἥτις καὶ τοῦτο προστίθησιν, ὅτι μεθ᾽ ὃ τραπῇ πρὸς ἀπόδειξιν, οὐ δύναται ταύτας μὲν φεύγειν, ὅρκον δὲ πάλιν ἐπάγειν. καὶ αὐτὴν τὴν περὶ τῶν ὅρκων μεταμέλειαν οὐκ ἄλλως αὐτῷ δίδωσιν, εἰ μὴ ἐφ᾽ ὅσον ἡ δίκη γυμνάζεται· μετὰ γὰρ αὐτοτελῆ ψῆφον οὐ δύναται τοιοῦτο ποιεῖν.* [Sch. o. III. 145.]

οὐ γὰρ ἐκ τῆς ἐπαγωγῆς] *Τοῦτό φησιν, ὅτι οὐ δοκεῖ ἐξ ἐκείνης τῆς ἐπιφορᾶς τοῦ ἐπενεχθέντος αὐτῷ ὅρκου ὀμνύειν.* [Sch. p. III. 145.]

2) praestito iureiurando] Cyrilli. Dato iureiurando non spectamus, an debeat, necne, sed an iuraverit. Si non iuravit, neque ei remissum est iusiurandum, licet postea iurare paratus sit, nihil agit.

3) secundum improbatam religionem] Per improbatam religionem intelligimus superstitionem: puta si quis ita iuraverit per animam patris sui, vel sic, cum bestiis non depugnabit, vel in mari moriatur, cuiusmodi iusiurandum improbatur.

Quaere canonem 81. Sancti Basilii, ex quo disces, eum, qui iusiurandum paganorum iurat, gravi poenae subiici: et canonem 4. Synodi habitae in Trullo parte palatii Imperatoris: nam et hic eum excommunicationi subiicit.

4) et si postea iurare velit] Nota, quod singulis diebus, ut ita dicam, contingit, eum, qui delatum sibi iusiurandum iurare distulerit, postea poenitentia ductum venire non posse, et compellere eum, qui semel detulit, ut invitus iusiurandum suscipiat. Interrogatio. An vero ex diverso, qui iusiurandum detulit, priusquam datum sit, poenitere possit, aut actoris praeceptum revocare, ad probationes autem recurrere? Stephani. Maxime. Hoc enim specialiter ait const. 11. tit. 1. lib. 4. Cod. seu libri et tituli huiusce cap. 53. quae etiam hoc addit, postquam ad probationes se converterit, non posse eum eas reiicere, iusiurandum autem rursus deferre. Non aliter autem ei poenitere et iusiurandum revocare concedit, nisi quamdiu lis exercetur: nam post sententiam definitivam hoc facere non potest.

5) neque enim ex delatione] Hoc ait, quia non videtur ex iureiurando, quod delatum est, iurare.

ϛ΄. Παυλ. Συγχωρεῖ τις τὸν καταδεχθέντα. εἰ δέ τις μὴ καταδεξάμενος ὕστερον ὀμόσαι θέλει, καὶ ὁ ἐπαγαγὼν οὐ δέχεται, δοκεῖ r) **συγχωρεῖν.**

VI. Paul. Remittit quis 1) **iusiurandum susceptum. Sed si quis non susceperit iusiurandum, et postea iurare velit, idque non admittat** 2) **is, qui detulit, non videtur remittere.** *L. 6. D.* XII. 2.

συγχωρεῖ τις] *Κυρίλλου. Παραχωρεῖ ὅρκον ὁ τὸν καταδεξάμενον αὐτὸν μὴ ἐάσας ὀμόσαι, οὐχ ὁ τὸν ἐξ ἀρχῆς μὴ βουληθέντα ὀμόσαι ὕστερον θελήσαντα μὴ δεξάμενος. Στεφάνου. Καὶ τοῦτο συνεχῶς γίνεται. οἷον μέλλοντος ἤδη τοῦ διαδίκου διδόναι τὸν ὅρκον, ἀρνεῖται ὁ ἐπαγαγὼν εἰς τὸ ὅλως βουληθῆναι, καὶ ἕτοιμον γενέσθαι τὸν ὅρκον ἀποτελέσαι. συμβαίνει γὰρ πολλάκις, τὸν ἐπαγαγόντα τὸν ὅρκον λέγειν τῷ διαδίκῳ μέλλοντι σχεδὸν διδόναι τὸν ὅρκον, ἄπελθε, ἑταῖρε, οὕτως ὡς ὀμόσας.* [Sch. q. III. 145.]

οὐ δέχεται] *Τοῦ αὐτοῦ. Ἀλλ᾽ οὔτε ἀναγκάζεται νῦν ἐπαγαγεῖν μὴ βουλόμενος. οἶδας γὰρ ἐκ προλαβόντος διγέστου μαθών, ὅτι κἂν ἐπάγῃ τὸν ὅρκον, οὐκ ἀναγκάζεται τοῦτον δέξασθαι, εἰ τὴν ἀρχήν, ὅτε καὶ ἐπενέχθη, τοῦτον παρασχεῖν διάδικος ὑπερετέθη.* [Sch. r. III. 145.]

1) remittit quis] Cyrilli. Remittit iusiurandum, qui eum, qui illud suscepit, iurare non patitur, non is, qui ab initio iurare nolentem, postea vero volentem non admittit. Stephani. Idque continuo fit: utputa cum adversarius iusiurandum iam dare vellet, qui detulit, eum paratum iurare, iusiurandum praestare non patitur. Saepe enim accidit, ut qui iusiurandum detulit, dicat adversario iusiurandum iam daturo, abi, amice, sic, quasi iurasses.

2) idque non admittat] Eiusdem. Sed nec nunc deferre cogitur, si nolit. Didicisti enim ex praecedente digesto, licet iusiurandum detulerit, non cogi eum admittere ipsum, si initio, cum et delatum esset, id praestare adversarius distulerit.

ζ. Οὐλπ. Εἴτε περὶ ὁλοκλήρου πράγματος, εἴτε περὶ μέρους ὀμόσει τις, οὐκ ἐνάγεται, περὶ οὗ ὤμοσεν, οὔτε οἱ διάδοχοι αὐτοῦ.

VII. Ulp. Sive de tota re, sive de parte quis iuret, non convenitur eius rei nomine, de qua iuravit, nec successores eius 1). *L. 7. D. eod.*

οὔτε οἱ διάδοχοι αὐτοῦ] *Οἱ κληρονόμοι, κατὰ κυριόλεξιν εἰπεῖν, οἱ βονόρουμ ποσσεσσόρες, ἢ φιδεϊκομμισσάριοι· καὶ οὐ μόνον οὗτοι οἱ καθ᾽ ὁμάδα διάδοχοι, ἀλλὰ καὶ οἱ ἰδικοί, οἷον ἀγορασταί, ληγατάριοι, ἢ ὁ λαβὼν κατὰ δωρεὰν ἢ συναλλαγήν. καὶ ἀνάγνωθι βιβ. νη΄. τιτ. ι΄. κεφ. να΄. θεμ. β΄. ὅ φησι· Μνήμη γίνεται τῶν κληρονόμων ἐν τῇ ἐπερωτήσει τῆς περὶ μελλούσης ζημίας ἀγωγῆς, καὶ διαδόχων, εἰς οὓς τὸ πρᾶγμα περιέλθοι. διάδοχον δὲ οὐ μόνον τὸν καθ᾽ ὁμάδα νοοῦμεν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐν πράγματι δεσποτείαν δεξάμενον. καὶ σημείωσαι, ὅτι κἂν ὁ ἑνὸς πράγματος διάδοχος, κἂν μὴ ἀσωμάτου δικαίου ἐστὶ διάδοχος, ὡς ὁ κληρονόμος, καὶ ὁ ἀγαθῶν διακάτοχος, καὶ ὁ καθ᾽ ὁμάδα φιδεϊκομμισσάριος, ἀλλ᾽ οὖν ἐπ᾽ αὐτῷ τῷ πράγματι τὸ πρόσωπον ἐπέχει τοῦ προκτήτορος, καὶ τοῖς πρὸς ἀσφάλειαν κατοχῆς φερομέ-*

1) nec successores eius] Heredes proprie, bonorum possessores, aut fideicommissarii: et non solum hi universi iuris successores, sed etiam speciales, ut emtores, legatarii, vel qui accepit ex causa donationis, vel permutationis. Et lege lib. 58. tit. 10. cap. 51. them. 2. quo dicitur: Mentio fit heredum in stipulatione damni infecti, et successorum, ad quos res pervenit. Successorem autem non solum intelligimus eum, qui in universa bona succedit, sed et eum, qui in rei dominium succedit. Et nota, licet unius rei successor sit, non iuris incorporalis, ut heres, et bonorum possessor, et fideicommissarius universalis, tamen eum in ipsa re personam prioris possessoris sustinere, et iuribus, quae ad tuendam possessionem et rei dominium prosunt, utiliter

---

p) Fabr. stellula post *ἀλλ᾽* posita in marg. locum sic emendat: *εἰ ὤμοσεν· εἰ μὴ ὤμ. μηδὲ παραχωρηθῇ αὐτῷ ὁ ὅρκ.* *pp*) Lege *ἐπαγαγόντα.* *q*) Fabr. in marg. addit *δέ.* Quae antecedunt, non intelligo. Fabroti tamen versionem retinui. *qq*) Lege *τῷ βιβ. καὶ τιτ. τούτῳ.* *r*) Deest *οὐ* ante *δοκεῖ.*

νοις καὶ δεσποτείας τοῦ πράγματος δικαίοις ἰσχυρῶς κέχρηται, οἷός ἐστιν ὁ ὅρκος, καὶ ἡ δικαίωσις ἡ ἐπὶ τῷ πράγματι. ἀνάγνωθι βιβ. ιά. τιτ. ά. κεφ. ιζ. καὶ τὰ ἐκεῖ σχόλια. [Sch. s. III. 145. sq.]

uti, quale est iusiurandum, et allegatio seu defensio, quae in re competit. Lege lib. 11. tit. 1. cap. 17. et ibi Scholia.

Κυρίλλου. Οὔτε ὁ ὀμόσας ἐνάγεται, οὔτε ὁ σουκέσωρ αὐτοῦ ἤτοι ὁ διάδοχος, κἂν πράγματος εἴη σουκέσωρ. μετὰ γὰρ τὸν ὅρκον σβέννυται ἡ ἀγωγή. εἰ δὲ ἀμφιβάλλεται, εἰ ὤμοσεν, χρεία παραγραφῆς, ἐν ᾗ δείκνυται, εἰ ὤμοσεν, ἢ παρεχωρήθη αὐτῷ ὁ ὅρκος· τοῦτο γὰρ καὶ ὁ ἄκτωρ ὀμόσας δείκνυσιν. [Sch. s. III. 146.]

Cyrilli. Nec qui iuravit, convenitur, nec successor eius, etiamsi in rem successerit. Nam post iusiurandum actio extinguitur. Si vero ambigatur, an iuraverit, necessaria est exceptio, in qua ostenditur, an iuraverit, vel ei iusiurandum remissum sit: hoc enim etiam actor, qui iuravit, probat.

Στεφάνου. Μὴ ἐναντιωθῇ σοι τὸ εἰρημένον, ὅτι ὁ παρ᾽ ἑτέρου δοθεὶς ὅρκος ἕτερον οὔτε ὠφελεῖ, οὔτε βλάπτει· ὁ γὰρ ἀγοραστὴς καὶ ὁ κατὰ δωρεὰν ἢ ληγάτον τὸ πρᾶγμα λαβών, ὅσον ἧκεν ἐπ᾽ αὐτῷ, καθάπερ πολλάκις εἴρηται, τῷ πράγματι, τοῦ προκτήτορος πρόσωπον ἔχειν δοκεῖ. σουκέσωρ γάρ ἐστιν ἐπ᾽ αὐτῷ, καθάπερ εἶπον, τῷ πράγματι, καὶ ἓν πρόσωπον εἶναι νοεῖται, ὅσον ἧκεν ἐπ᾽ αὐτῷ, καθὰ πολλάκις εἴρηται, τῷ πράγματι, τοῦ τε προκτήτορος καὶ τοῦ νῦν κτησαμένου τὸ πρᾶγμα. ὅπερ δὲ τοῖς πρωτοτύποις ἀνθίσταται, τοῦτο καὶ τοῖς σουκέσορσιν αὐτῶν, ὡς ὁ Οὐλπιανὸς κανονίζων φησὶν ἐν τῷ ν. τῶν διγ. βιβ. τιτ. ιζ. διγ. ρμγ. [Sch. s. III. 146.]

Stephani. Ne obstare tibi videatur, quod dictum est, iusiurandum ab alio datum alii nec prodesse, nec nocere: emtor enim et qui ex causa donationis vel legati rem accepit, quantum ad ipsam rem, ut saepe dictum est, personam prioris possessoris sustinere videtur. Nam successor est, ut dixi, in rem, et respectu ipsius rei, sicut saepe dictum est, una persona esse intelligitur, prioris possessoris et eius, qui nunc rem possidet. Quod autem ipsis principalibus obstat, etiam successoribus eorum obstabit, ut regulariter definit Ulpianus Digestorum lib. 50. tit. 17. dig. 143.

L. 8. D. XII 2. η'. Παυλ. Οὔτε ὁ εἰς αὐτὸ μόνον τὸ πρᾶγμα γινόμενος διάδοχος.

VIII. Paul. Nec qui in eam rem [1]) tantum successit.

οὔτε ὁ εἰς αὐτὸ μόνον] Σημείωσαι, ὅτι καὶ ἐπὶ ἑνὶ πράγματί ἐστι διάδοχος, οἷον ὁ ἀγοραστής. ἐπὶ ἑνὶ πράγματι σουκέσωρ ἐστὶν καὶ ὁ λαβὼν δωρεάν. καὶ μὴ ἐναντιωθῇ σοι τὸ θεμ. γ'. τοῦ γ'. διγ. ὁ γὰρ ἀγοραστὴς ἢ ὁ κατὰ δωρεὰν ἢ ληγάτον τὸ πρᾶγμα λαβών, ὅσον ἧκεν ἐπ᾽ αὐτῷ τῷ πράγματι, τὸ τοῦ προκτήτορος πρόσωπον ἔχειν δοκεῖ. τοῦτό σοι ἐσημειωσάμην καὶ ἐν τῷ β'. βιβ. τιτ. ιδ'. διγ. ιζ'. θεμ. παρατελευταίῳ, ἤτοι βιβ. ιά. τιτ. ά. [Sch. t. III. 146.]

1) nec qui in eam rem] Nota, etiam in una re esse successorem, utputa emtorem. In una re successor etiam est qui donationem accepit. Nec obstat them. 3. dig. 3. Emtor enim, vel qui ex causa donationis vel legati rem accepit, quantum ad rem ipsam attinet, prioris possessoris personam habere videtur. Hoc tibi notavi et lib. 2. tit. 14. dig. 17. them. penult. sive lib. 11. tit. 1.

L. 9. pr. D. eod. θ'. Οὐλπιανός. Μετὰ τὸν ὅρκον ἀναιρεῖται ἡ ἀγωγή· ἀμφιβολίας γὰρ οὔσης εἰ δέδοται ὅρκος, χώρα τῇ παραγραφῇ.

IX. Ulpianus. Posteaquam iuratum est, tollitur actio [1]): nam si controversia sit, an iusiurandum datum sit, locus est exceptioni [2]).

§. 1. Ὁ μὲν ἐναγόμενος ὀμνὺς ἢ συγχωρούμενος τὸν ὅρκον, προσπορίζει τὴν παραγραφὴν αὐτῷ καὶ ἄλλοις. ὁ δὲ ἐνάγων ὀμνὺς ἢ συγχωρούμενος ἀγωγὴν ἔχει.

Reus, qui iusiurandum praestitit, vel cui id remissum est, acquirit exceptionem sibi et aliis [3]). Actor vero, qui iuravit, vel cui remissum est iusiurandum, actionem habet.

ἀναιρεῖται ἡ ἀγωγή] Ὀφφικίῳ δηλονότι τοῦ ἄρχοντος. μήτε γὰρ νομίσῃς ἴψο ἰοῦρε τὴν ἀγωγὴν διδομένην ὅρκον ἀναιρεῖν, ἀλλὰ πρόσσχες τοῖς λεγομένοις. καὶ μὴ συναρπαγῇς ἐξ ὧν ὁ Οὐλπιανὸς εὐθὺς ἐπιφέρει. τοῦτο γάρ φησιν, ὅτι ἐὰν ἀμφιβάλλεται ὁ ὅρκος, χώρα τῇ παραγραφῇ, τουτέστιν ἀναγκάζεται ὁ λέγων ὀμωμοκέναι δεῖξαι τοῦτο, ὅτι ὤμοσεν αὐτῷ τοῦ ἄκτορος τοῦτον ἐπαγαγόντος· ἐπὶ γὰρ τῶν παραγραφῶν ὁ ῥέος τάξιν ἄκτωρος ἐπέχει, καὶ βαρεῖται ταῖς ἀποδείξεσιν, ὡς κεῖται βιβ. μδ'. τιτ. ά. διγ. ά. τὸ οὖν εἰρημένον, ὅτι ἀναιρεῖται ἀγωγή, νόησον μὴ κατὰ τὸ ἴψο ἰοῦρε, ἀλλ᾽ ὀφφικίῳ τοῦ δικαστοῦ. βλέπε γάρ, ὅτι ἐπιφέρει εὐθὺς ὁ αὐτὸς Οὐλπιανός, ὅρκου δοθέντος ἢ συγχωρηθέντος· ὁ μὲν γὰρ ῥέος ἔχει παραγραφήν, ὁ δὲ ἄκτωρ τὴν ἰμφάκτουμ. καὶ σημείωσαι, ὅτι οὐ μόνον ἐπὶ ῥέου, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ἄκτορος χώρα τῇ τοῦ ὅρκου συγχωρήσει. καὶ ὥςπερ ἐπὶ τοῦ ῥέου συγχωρηθεὶς ὁ ὅρκος τίκτει παραγραφήν, οὕτως ἐπὶ τοῦ ἄκτωρος συγχωρηθεὶς ὁ ὅρκος τίκτει ἰμφάκτουμ. [Sch. u. III. 146. sq.]

1) tollitur actio] Officio scilicet iudicis. Neque enim putes, iusiurandum ipso iure datam actionem perimere, sed adhaereas iis, quae dicta sunt. Nec conturberis iis, quae Ulpianus statim affert. Hoc enim ait, si ambigatur, an iuratum sit, locum esse exceptioni: hoc est, qui dicit se iurasse, probare cogitur, se actore deferente iurasse: in exceptionibus enim reus vicem actoris sustinet, et probationibus oneratur, ut habetur lib. 44. tit. 1. dig. 1. Quod igitur dictum est, actionem tolli, sic intellige, ut non ipso iure tollatur, sed officio iudicis. Vide enim, quod idem Ulpianus statim subiicit, *iureiurando dato vel remisso:* reus enim exceptionem habet, actor vero in factum actionem. Et nota, non solum in reo, sed etiam in actore locum esse remissioni iurisiurandi. Et sicut iusiurandum reo remissum parit ei exceptionem, ita actori remissum actionem in factum parit.

Σημείωσαι τὸν Παλαιὸν καθαρῶς λέγοντα, τὸν ὅρκον μὴ κατὰ τὸ ἴψο ἰοῦρε ἀναιρεῖν τὴν κινηθεῖσαν ἀγωγήν. ἀνάγνωθι καὶ τὸν τοῦ γ'. θέματος Παλαιὸν τὸ ὅμοιον λέγοντα. ἀνάγνωθι καὶ τὴν β'. παραγραφὴν τοῦ ιά. κεφ. ζήτει καὶ κεφ. κέ. καὶ τὴν ἐκεῖσε δευτέραν παραγραφήν, καὶ κεφ. κς'. θεμ. γ'. καὶ τὴν ἐκεῖσε δευτέραν παραγραφήν. πλὴν τοῦτο ἐπὶ τῶν πολιτικῶν νόει ἀγωγῶν, μὴ μὴν ἐπὶ τῶν φυσικῶν. ἐκεῖναι γὰρ ἴψο ἰοῦρε διὰ τοῦ ὅρκου ἀναιροῦνται, ὡς εὑρήσεις ἐν τῷ δ'. θεμ. τοῦ κέ. κεφ. τοῦ έ. τιτ. τοῦ κς'. βιβ. [Sch. u. III. 147.]

Nota Antiquum manifeste dicentem, iusiurandum non ipso iure actionem motam perimere. Lege et tertii thematis Antiquum simile dicentem. Lege et adnotationem 2. cap. 11. Quaere et cap. 25. et ibi secundam adnotationem, et cap. 26. them. 3. et ibi secundam adnotationem. Verum hoc intellige de civilibus actionibus, non etiam de naturalibus: hae enim ipso iure per iusiurandum tolluntur, ut invenies in them. 4. cap. 25. tit. 5. lib. 26.

χώρα τῇ παραγραφῇ] Ἤτοι αὐτὸς ὁ[rr]) παραγραφόμενος καὶ χρώμενος τῇ ἀπὸ τοῦ ὅρκου βοηθείᾳ, ὀφείλει ἀποδεικνύναι· τότε γὰρ χώρα τῇ παραγραφῇ. ταῦτα δηλοῖ, ὅτι χώρα τῇ νομοθεσίᾳ τῇ λεγούσῃ, ἐπὶ τῶν παραγραφῶν ὁ ἐνα-

2) locus est exceptioni] Id est, ipse, qui excipit et utitur auxilio iurisiurandi, debet id probare: tunc enim locus est exceptioni. Hoc ostendit, locum esse iuris definitioni dicenti, in exceptionibus reum

rr) ὁ inserui. Deest apud Fabr.

γόμενος ἐνάγων ἐστὶ καὶ βαρεῖται ταῖς ἀποδείξεσι. κεῖται δὲ ἡ νομοθεσία ἐν τῷ θ΄. κεφ. τοῦ α΄. τιτ. τούτου τοῦ βιβ. καὶ ἐν ὅλῳ τῷ ιθ΄. κεφ. αὐτοῦ. [Sch. x. III. 147.]

αὐτῷ καὶ ἄλλοις] Ἀνάγνωθι διγ. κη΄. θεμ. β΄. καὶ τὸ τελευταῖον θέμα τούτου τοῦ[s]) διγ. καὶ τὸ τέλος τοῦ δ΄. διγ. [Sch. y. III. 147.]

Διαδόχοις καὶ ἐγγυηταῖς, ὡς κεφ. ζ΄. η΄. καὶ κη΄. θεμ. β΄. καὶ κεφ. μβ΄. θεμ. τελευτ.

Ἐὰν ἐξ ὅρκου καταδικασθῇ τις ἐπὶ ἀτιμοποιῷ ἀγωγῇ, ἀτιμοῦται.

ἀτιμοῦται] Εἰ δὲ μετὰ τὸν ὅρκον κινηθήσεται[ss]) κατ᾽ αὐτοῦ ἡ πρωτότυπος ἀγωγή, ἀλλ᾽ ἡ ἀπὸ τοῦ ὅρκου ἴμφακτος, οὐκ ἀτιμωθήσεται. Θεόφιλος μὲν ὁ μακαρίτης ἐθεμάτισεν ἔξω δικαστηρίου*[t]) δοθέντα τὸν ὅρκον, καὶ μετὰ ταῦτα ἐξ ἀγνωμοσύνης τοῦ ἐπενεγκόντος κινηθεῖσαν κατ᾽ αὐτοῦ τὴν μανδάτι τυχόν, ἢ τὴν δεπόσιτι· καὶ μετὰ τὸν ὅρκον γὰρ καὶ τὸ τεχθῆναι τὴν ἰμφάκτουμ, μένει οὐδὲν ἧττον ἡ πρωτότυπος ἀγωγὴ φυλαττομένη, ὡς ἔστι μαθεῖν ἐξ ὧν ὁ Παῦλος ἐν τῷ λ΄. διγ. τοῦ παρόντος τιτ. φθάσας φησίν. ἕτεροι δέ φασιν, ὅτι τῆς μανδάτι τυχὸν ἢ τῆς δεπόσιτι κινηθείσης, ὅρκος ἐν αὐτῷ τῷ δικαστηρίῳ ἐδόθη, καὶ ἀντὶ ἀποδείξεως πάσης δεξάμενος τὸν ὅρκον ὁ δικαστὴς κατεδίκαζε. καὶ οὕτω γὰρ ἀτιμοῦσθαι τὸν καταδικασθέντα φασίν, ἐπειδὴ ὅλως ἔτυχεν ἡ πρωτότυπος ἀγωγὴ κινηθεῖσα. βλέπε δὲ μὴ εἴπῃς, ὅτι τὸ αὐτό ἐστιν, εἰ καὶ μὴ τὴν πρωτότυπον, ἀλλὰ τὴν ἰμφάκτουμ κινήσω μετὰ τὸν ὅρκον, νομίζων, ὅτι καὶ οὕτως ἀτιμοῦται ὁ καταδικασθείς. τοῦτο μὴ εἴπῃς. εἰ μὲν γὰρ πρωτότυπον κινήσω ἀγωγήν, προσφόρως ἡ ἐξ αὐτῆς προέρχεται καταδίκη, καὶ εἶτα τὴν ἀτιμίαν ἐπάγεται. εἰ δὲ τὴν ἀπὸ τοῦ ὅρκου ἰμφάκτουμ ὡς ἀπὸ τῆς πρωτοτύπου, τυχὸν ὡς ἀπὸ τῆς μανδάτι, ἢ τῆς δεπόσιτι, κινήσω, τότε μόνον τὸ πρᾶγμα καὶ οἱ καρποί, οὐ μὴν τὰ ἐξ ἀρνήσεως καὶ ἀγνωμοσύνης τοῦ ῥέου φέρεται εἰς καταδίκην, ὡς δῆλόν ἐστι δι᾽ ὧν φησιν ὁ Παῦλος ἐν ἀρχῇ τοῦ λ΄. διγ. ἔνθα καὶ τοῦτό ἐστιν ἐκ τῶν εἰρημένων ἐκεῖσε μαθεῖν, ὅτι εἰ τὴν πρωτότυπον ἀγωγὴν κινήσω καὶ ὁρίσομαι, καὶ μετὰ τὸν ὅρκον**[u]) θελήσω τὴν ἐξ ἀρνήσεως ἢ ἀγνωμοσύνης διπλωσιν ἢ ἀτιμίαν ἐνεχθῆναι εἰς καταδίκην, οὐκ ὀφείλω τὴν ἀπὸ τοῦ ὅρκου ἰμφάκτουμ εἰς ἀπόδοσιν φέρειν, ὡς ὁ ἐν τῷ αὐτῷ διγ. κείμενος δείκνυσι λογισμός. οὐδὲ γὰρ εἴποι τις, ἀρνεῖσθαι ἢ ἀγνωμονεῖν τὸν διδόντα ὅλον τῷ ὅρκῳ καὶ τῇ πίστει τοῦ ἄκτορος. ὥστε γὰρ ἐπὶ τοῦ προκειμένου θέματος μὴ εἴπῃς τὴν ἰμφάκτουμ, ἀλλὰ τὴν πρωτότυπον κινεῖσθαι, καὶ ἐξ αὐτῆς γενέσθαι τὴν καταδίκην. οὔτε γὰρ κατὰ πάντα μιμεῖται τὴν πρωτότυπον κινουμένη μετὰ τὸν ὅρκον ἡ ἐξ αὐτοῦ ἴμφακτος. ἀμέλει, ἐάν τις ὀφείλεσθαι λέγων ἀπὸ ἀγωγῆς ἐξ ἀρνήσεως διπλασιαζομένης, οἷον ἀπὸ Ἀκουϊλίου, ὀμόσει, ὅτι ὀφείλεται· εἰ μὲν τὴν πρωτότυπον κινήσει ἀγωγήν, τὸ διπλοῦν, εἰ δὲ τὴν ἰμφάκτουμ, τὸ ἁπλοῦν λήψεται, ὡς ὁ Παῦλος ἐν τῷ λ΄. διγέστῳ τοῦ παρόντος τιτ. φησί, λέγων ἰδικῶς, ὅτι τῆς ἀπὸ τοῦ ὅρκου ἰμφάκτουμ κινουμένης, οὐχ ἡ πρωτότυπος αἰτία σκοπεῖται, ἀλλ᾽ ὁ τοῦ ἐνάγοντος ὅρκος φυλάττεται. πλὴν ἀνάγνωθι πάντως τὴν ἐν τῷ λ΄. διγ. κειμένην περὶ τοῦ ὅρκου παραγραφήν. [Sch. z. III. 147. sq.]

* ἔξω δικαστηρίου] Οἶμαι[v]), ἐκ τούτου λαβεῖν ἀφορμὴν τὸ πολιτεύεσθαι ἐν δικαστηρίῳ νῦν τὴν τοῦ ὅρκου ἐπιλογήν. ἐὰν γὰρ ἐγὼ ἢ ἐνάγων ἢ παραγραφόμενος εἰσαγάγω καὶ λέγω τι, καὶ ἀρνῆται ὁ ἀντίδικός μου, καὶ ἐγὼ θέλω εἰς ἀπόδειξιν ἀπολυθῆναι, ἔξεστι τῷ ἀντιδίκῳ μου λέγειν πρός με· ἐπιλέγομαι, ἑταῖρε, τὸν σὸν ὅρκον ἀντὶ ἀποδείξεως πάσης. ταῦτα δὲ ἐπὶ τῶν ἀγράφων κρατεῖ. ἐὰν γὰρ ἔγγραφόν τι προκομίζηται, ἀργεῖ ἡ ἐπιλογή. [Sch. *. III. 148. sq.]

** καὶ μετὰ τὸν ὅρκον] Οἶμαι[w]) δὲ χρῆναι ἔξωθεν δικαστηρίου θεματίζειν τὸν ὅρκον γενόμενον· εἰ γὰρ ἐν δικαστηρίῳ, ἀλόγιστόν τι φαίνεται διδάσκειν ὁ νομοθέτης. ὅπου γὰρ δικαστήριον, ἐκεῖ καὶ προκάταρξις, εἰ μή που τὴν προκάταρξιν τὴν τοῦ δικαστηρίου νοήσομεν. [Sch. **. III. 149.]

actorem esse et probationibus onerari. Extat autem hoc ius in cap. 9. tit. 1. huius libri, et in toto cap. 19. eiusdem.

3) sibi et aliis] Lege dig. 28. them. 2. et thema ultimum huius dig. et finem digesti 4.

Successoribus et fideiussoribus, ut cap. 7. 8. et 28. them. 2. et cap. 42. them. ult.

Si ex iureiurando damnetur quis in famoso iudicio, famosus est[4]). L. 9. §. 2. D. XII. 2.

4) famosus est] Sin autem post iusiurandum non movebitur adversus eum principalis actio, sed ex iureiurando in factum, non infamabitur. Theophilus quidem beatae memoriae finxit extra iudicium*) iusiurandum datum, et postea ex perfidia deferentis motam adversus eundem forte mandati actionem aut depositi: nam et postquam post iusiurandum rata est in factum actio, nihilominus salva manet principalis actio, ut disci potest ex his, quae antea Paulus dig. 30. huius tituli tradidit. Alii vero dicunt, mota forte mandati aut depositi actione in ipso iudicio datum esse iusiurandum, et iudicem, vice omnis probationis admisso iureiurando, condemnasse. Et sic enim condemnatum infamia notari dicunt, quoniam omnino principalis actio mota est. Cave autem dicas, idem esse, licet non principalem, sed actionem in factum post iusiurandum movero, existimans, condemnatum et sic infamari. Id ne dixeris. Nam si principalem actionem movero, conveniénter ex ea condemnatio procedit, et postea infamiam infert. Sin autem actionem in factum ex iureiurando quasi ex principali actione, puta quasi ex mandati actione vel depositi, movero, tunc res duntaxat et fructus, nec vero ea, quae ex negatione et frustratione rei debentur, in condemnationem deducuntur, ut manifestum est ex his, quae ait Paulus initio dig. 30. ubi hoc quoque ex ibi dictis disci potest, si principalem actionem movero eamque constituero, et post datum iusiurandum**) voluero duplum ex infitiatione vel frustratione, vel infamiam in condemnationem deduci, non debere me actionem in factum ex iureiurando eo nomine intendere, ut ostendit ratio in eodem digesto posita. Neque enim quis dixerit, eum, qui rem totam iuriiurando et fidei actoris committit, negare vel moram facere. Itaque et in themate proposito ne dixeris actionem in factum, sed principalem motam, et ex ea condemnationem factam. Neque enim actio in factum post iusiurandum mota per omnia actionem principalem imitatur. Denique si quis sibi deberi dicens ex actione, quae infitiatione duplatur, puta ex lege Aquilia, iuraverit deberi: si quidem principalem actionem intenderit, duplum, si vero actionem in factum, simplum consequetur, ut Paulus dig. 30. huius tituli ait, dicens specialiter, mota actione in factum ex iureiurando, non principalem causam spectari, sed actoris iusiurandum conservari. Verum lege omnino adnotationem de iureiurando positam dig. 30.

* extra iudicium] Puto, ex hoc occasionem cepisse iurisiurandi electionem, quae nunc in iudicio frequentatur. Nam si ego vel agendo vel excipiendo aliquid introducam et dicam, idque adversarius meus neget, et ad probationem dimitti velim, licet adversario meo mihi dicere: eligo, amice, iusiurandum tuum pro omni probatione. Haec autem obtinent in his, quae non scripta sunt: nam si aliquid scriptum proferatur, cessat electio.

**) et post datum iusiurandum] Puto autem fingendum esse iusiurandum extra iudicium datum: nam si in iudicio, absurdum aliquid docere videbitur Iureconsultus. Nam ubi iudicium, ibi et litis contestatio: nisi contestationem iudicii intelligemus.

---

s) τοῦ inserui. ss) Fabr. stellula post vocem ὅρκον posita in marg. legit οὐ κιν. t) Fabr. stellula ante ἔξω δικαστ. posita in marg. notat: *Sic ms. et infra οἶμαι ἐκ etc.* u) Fabr. duabus stellulis ante καὶ μετὰ τὸν ὅρκον positis in marg. notat: *Sic ms. et infra οἶμαι δὲ χρῆναι.* v) Est scholium ad verba prioris scholii ἔξω δικαστηρίου, signo stellulae apud Fabrotum notatum. w) Est scholium ad verba scholii quarti καὶ μετὰ τὸν ὅρκον, duabus stellulis a Fabroto notatum.

Κυρίλλου. [x]) *Εἰ μετὰ τὸν ὅρκον καταδικασθῇ τις ἐξ ἀτιμοποιοῦ ἀγωγῆς, ἄτιμος ἔσται. ὁ γὰρ ὀμόσας ὑβρισθῆναι παρά τινος, καὶ ὑπόχρεων αὐτὸν ἔχει.* [Sch. z. III. 149.]

Τοῦ Ἐναντιοφανοῦς. Ἐνταῦθα ψῆφός ἐστι μετὰ τὸν ὅρκον, καὶ διὰ τοῦτο ἀτιμοῦται. ἐν δὲ τῷ λ'. διγέστῳ μόνος ὅρκος ἐστί, καὶ διὰ τοῦτο τὸ διπλοῦν οὐκ ἀπαιτεῖται. [Sch. z. III. 149.]

Τουτέστιν, εἰ μετὰ τὸ ὀμόσαι τὸν ἄκτορα, ὅτι παρέθετο, ἀγνωμονῶν ὁ ῥέος καταδικασθῇ. [Sch. z. III. 149.]

Cyrilli. Si post iusiurandum damnetur quis ex famosa actione, famosus erit. Nam qui iuravit, se iniuria affectum ab aliquo, et obnoxium eum habet.

Enantiophanis. Hoc loco sententia secuta est iusiurandum, et ideo infamatur. In digesto autem 30. solum iusiurandum est, et ideo duplum non exigitur.

Hoc est, si postquam actor iuravit, se deposuisse, reus, qui depositum abnegat, condemnatus sit.

L. 9. §. 3. D. XII. 2. *Ἐὰν ὀμόσω σε χρεωστεῖν μοι ἀπὸ προσκαίρου ἀγωγῆς, οὐκ ἐλευθεροῖ τῷ χρόνῳ, ἐπειδὴ διὰ προκατάρξεως διηνεκὴς γίνεται.*

Si iurem [5]), te mihi debere ex temporaria actione, tempore non liberaris, quia litis contestatione perpetuatur.

ἐὰν ὀμόσω] *Κυρίλλου. Ὁ τεμποραλίαν κινῶν ἀγωγὴν καὶ ὀμόσας περπετουατεύει τὴν ἀγωγήν.* [Sch. a. III. 149.]

Στεφάνου. Σημείωσαι, ὅτι μιμεῖται προκάταρξιν ὁ ὅρκος. τῆς αὐτῆς ἔχεται διαιρέσεως καὶ τὸ ἐν τῷ ιγ'. διγ. κείμενον θεμ. β'. Τοῦ Ἀνωνύμου. Ὁ δὲ τοιοῦτος ὅρκος ἀντὶ προκατάρξεώς ἐστιν, ὡς διγ. κς'. καὶ βιβ. ε'. τιτ. α'. διγ. κη'. [Sch. a. III. 149.]

5) si iurem] Cyrilli. Qui temporalem actionem movet, et iurat, actionem perpetuat.

Stephani. Nota, iusiurandum imitari litis contestationem. Ab eadem distinctione pendet et them. 2. dig. 13. Innominati. Eiusmodi autem iusiurandum pro litis contestatione est, ut dig. 26. et lib. 5. tit. 1. dig. 28.

§. 4. *Ἐὰν* [xx]) *ἀφῆλιξ περιγραφῇ, καθὸ μὴ ὀφείλων ὅρκον ἐπήγαγεν, ἀποκαθίσταται εἴσω τοῦ ὡρισμένου χρόνου.*

Si minor captus sit [6]), quia cum non deberet, iusiurandum detulit, intra statutum tempus [7]) restituitur.

ἐὰν ἀφῆλιξ περιγραφῇ] *Κυρίλλου. Ἀφῆλιξ ἐπενεγκὼν ὅρκον τῷ δεβίτωρι αὐτοῦ, ἵνα ἀπορώτερον ἑαυτὸν ποιήσῃ, ἢ τῷ μὴ ὄντι δανειστῇ αὐτοῦ, ἵνα προστιθῇ αὐτῷ δανειστήν, οὐδὲν ποιεῖ. Ἀνωνύμου* [y]). *Τοῦ πουπίλλου ἐπάγοντος οὔτε χρεία ἀποκαταστάσεως, ὡς διγ. ιζ'.* [Sch. b. III. 149.]

Στεφάνου. Κατὰ τοῦτο αὐτό, καθὸ νέος ὢν καὶ δυνάμενος ἀποδείξεσι χρήσασθαι, τοῦτο μὲν οὐκ ἐποίησεν, ἐπήγαγε δὲ ὅρκον. Θεόφιλος μέντοι οὕτως ἐνόησε, κατὰ τοῦτο αὐτό, τοῦτ' ἔστι τῇ τοῦ ὅρκου ἐπιφορᾷ· οὔτε γὰρ ἔδει με, φησί, τὸν ὅρκον ἐπαγαγεῖν ἀνθρώπῳ ἐπιόρκῳ, ἄμεινον δὲ τὸν ὅρκον διὰ τὴν ἡλικίαν νοῆσαι, ὅτι δυνάμενος ἀποδείξεσι χρήσασθαι οὐκ ἐχρήσατο, ἀλλ' ὅρκον ἐπήγαγε. βλέπε γάρ, τί ἐπιφέρει ὁ Οὐλπιανός, ὅτι οὐ πᾶς νέος ἤδη καὶ περιγράφεσθαι δοκεῖ κατ' αὐτὸ τοῦτο, καθὸ νέος ἐστίν. ἕτερόν ἐστιν ἐπὶ πουπίλλου. βοηθεῖται γὰρ ἀδιαστίκτως ὁ ἄνηβος ὅρκον ἐπαγαγὼν δίχα τῆς αὐθεντίας τοῦ ἐπιτρόπου, ὡς ὁ Παῦλος ἐν τῷ ιζ'. διγ. φησίν. [Sch. b. III. 149. sq.]

Ἔνθα μὲν ὁμολογεῖ [yy]) *περιγεγράφθαι αὐτόν, ἔχει κατὰ Πομπώνιον τὴν ῥεπλικατίονα. ἔνθα δὲ ἀμφιβάλλεται καὶ ἄδηλόν ἐστι, πότερον περιεγράφθη, ἢ οὐ περιεγράφθη, τότε καῦσα κόγνιτα ὁ ἄρχων αὐτὸν ἀποκαθίστησι.* [Sch. b. III. 150.]

εἴσω τοῦ ὡρισμένου χρόνου] *Τὸν οὐτίλιόν φησιν ἐνιαυτόν, τουτέστι τὴν τετραετίαν, ἣν ἔχει μετὰ τὸν κε'. ἐνιαυτὸν ὁ γενόμενος νέος εἰς τὸ δύνασθαι αὐτὸν ἐντὸς ταύτης τῆς τετραετίας ἀποκαθίστασθαι, ὑπὲρ ὧν ἐντὸς τοῦ κε'. ἐνιαυτοῦ περιεγράφη. σήμερον γὰρ ἀντὶ τοῦ οὐτιλίου ἐνιαυτοῦ, καὶ ἐν τῇ πρεσβυτέρᾳ Ῥώμῃ, καὶ ἐν τῇ νῦν βασιλευούσῃ, καὶ ἐν τῇ Ἰταλίᾳ, καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις ἐπαρχίαις τετραετίαν ἔχει κοντινοῦαν ὁ γενόμενος νέος, ἀριθμουμένην καὶ τρέχουσαν ἐπὶ μὲν τῶν ἀφηλίκων μετὰ τὸν κε'. ἐνιαυτόν, ἐπὶ δὲ τῶν μειζόνων, οἷς ἀποκατάστασις δίδοται, μετὰ τὴν ῥεϊπουβλίκαε καῦσα τυχὸν ἀποδημίαν, ἢ τὸ περαιωθῆναι τὴν αἰτίαν, δι' ἣν αὐτῷ δίδοται ἡ ἀποκατάστασις, ὡς ἀνήνεκται βιβ. β'. τοῦ κώδικος ὑπὸ τὸν νβ'. τοῦ βιβ. τιτ. ἐν τῇ ζ'. τοῦ τιτ. διατάξει. σημείωσαι δὲ καὶ ἀνάγνωθι πάντως βιβ. ε'. τοῦ κωδ. τιτ. οδ'. διατ. γ'. πενταετίαν γοῦν ἐπί τινων δίδωσι θεμάτων.* [Sch. c. III. 150.]

6) si minor captus sit] Cyrilli. Minor, qui debitori suo iusiurandum defert, ut se pauperiorem faciat, aut ei, qui creditor eius non est, ut ei creditorem addat, nihil agit. Innominati. Pupillo iusiurandum deferente neque opus est restitutione, ut dig. 17.

Stephani. Hoc ipso, quod cum minor esset, et probationibus uti posset, id omisit, et iusiurandum detulit. Theophilus tamen sic intelligit, *hoc ipso*, id est, iurisiurandi delatione: neque enim, inquit, iusiurandum deferre homini periuro me oportebat, melius autem iusiurandum existimare propter aetatem, quod cum posset probationibus uti, usus non sit, sed iusiurandum detulerit. Vide enim, quid subiiciat Ulpianus, non omnem minorem statim videri circumscriptum hoc ipso, quod minor sit. Aliud est in pupillo: indistincte enim subvenitur pupillo iusiurandum deferenti sine tutoris auctoritate, ut Paulus dig. 17. ait.

Si quidem constat, minorem esse captum, habet secundum Pomponium replicationem. Cum vero ambigitur et incertum est, utrum captus sit, an non captus sit, tunc causa cognita Praetor eum restituit.

7) intra statutum tempus] Utilem annum dicit, id est, quadriennium, quod habet post annum quintum et vicesimum factus iuvenis, ut intra hoc quadriennium restitui possit eorum nomine, in quibus intra annum vicesimum quintum circumscriptus est. Hodie enim pro anno utili et in antiqua Roma, et in hac regia urbe, et in Italia, et in aliis provinciis quadriennium continuum habet factus iuvenis, numerandum et currens in minoribus quidem post annum vicesimum quintum, in maioribus autem, quibus restitutio conceditur, postquam reipublicae causa abesse desierunt, vel causa finita fuerit, propter quam ei restitutio datur, ut ostenditur lib. 2. Codicis tit. 52. const. 7. Nota autem et lege omnino lib. 5. Cod. tit. 74. const. 3. Quinquennium certe in quibusdam casibus indulget.

§. 5. *Εἰ* [z]) *δέ τις ἐπὶ περιγραφῇ* [zz]) *τῶν ἰδίων δανειστῶν ἐπαγάγῃ τῷ ἰδίῳ χρεώστῃ, ἔχουσιν ἀντιπαραγραφὴν οἱ δανεισταὶ τοῦ ἐπαγαγόντος* [a]) *κατὰ τοῦ ὀμόσαντος. τὸ αὐτό, κἂν ἐπαγάγῃ ἑτέρῳ μὴ ὄντι δανειστῇ, κἀκεῖνος ὀμόσῃ χρεωστεῖσθαι παρ' αὐτοῦ.*

Si vero quis in fraudem creditorum suorum iusiurandum detulerit debitori suo, habent replicationem [8]) creditores deferentis adversus eum, qui iuravit. Idem est, si detulerit alii, qui creditor non erat, isque sibi ab eo deberi iuraverit.

---

x) Incipiunt rursus scholia ad textum Basilicorum. *xx*) L. 9. §. 4. legitur in Syn. p. 242. *y*) Adde *τοῦ* ante *Ἀνωνύμου*. *yy*) Lege *ὁμολογεῖται*. *z*) L. 9. §. 5. legitur in Syn. p. 242. *zz*) Syn. *παραγραφῇ* omisso *ἐπί*. Leuncl. in marg. emendat, ut in textu nostro legitur. *a*) Syn. *ἐπάγοντος*.

ἔχουσιν ἀντιπαραγραφήν] Τοῖς δανεισταῖς τοῦ φραυδάτορος εἰκότως δίδοται ἡ ῥεπλικατίων, οὐκ ἔτι δὲ αὐτῷ τῷ φραυδάτορι, κἂν αὐτός ἐστιν ὁ τὸν ὅρκον ἐπενηνοχώς. τεθεμάτισται γάρ, ὅτι οὐκ ἀπαιτηθείς, ἀλλ᾽ ἑτέρους περιγράψαι βουλόμενος τὸν ὅρκον ἐπήγαγεν. [Sch. d. III. 150.]

Τὶς εἶχε δανειστάς, οὗ καὶ ἀποροῦντος τὰ δάνεια δοῦναι, ἔμελλον πεμφθῆναι οἱ αὐτοῦ δανεισταὶ εἰς νομὴν τῶν αὐτοῦ πραγμάτων. ὁ οὖν χρεώστης εἶχε καὶ αὐτὸς ἕτερον ἔνοχον χρεωστοῦντα αὐτῷ ἀπὸ δανείου. διὰ περιγραφὴν τῶν δανειστῶν (πάντως γάρ, ἐπεὶ εἰς νομὴν ἔμελλον πεμφθῆναι, ἔμελλον ἀπαιτεῖσθαι καὶ ἃ ἐχρεωστεῖτο ὁ αὐτοῦ χρεώστης) ἐκίνησε κατὰ τοῦ ἰδίου χρεώστου. ἐκείνου δὲ ἀρνουμένου τι χρεωστεῖν, ἐπήγαγεν αὐτῷ ὅρκον, καὶ ὤμοσεν. οὐδὲν ὠφεληθήσεται ὁ ὀμόσας· πρὸς γὰρ ἄλλον ὤμοσεν· οὐδὲ ὅρκος, πρὸς ὃν οὐ γέγονεν, οὔτε ὠφελεῖται, οὔτε βλάπτει. [Sch. d. III. 150.]

Τοῦ Νικαέως. Κἂν μὴ ᾔδει τὴν περιγραφὴν ὁ χρεώστης καὶ τὸν δόλον. διότι μὴ κερδαίνει ἀπαιτούμενος ἃ ἐχρεώστει· καὶ οὐ δεῖ κερδαίνειν αὐτὸν ζημιουμένων ἑτέρων, ἤτοι τῶν δανειστῶν τοῦ ἐπαγαγόντος b). Τοῦ Ἀνωνύμου. Περὶ τοιούτων ὅρκων διαλαμβάνει ὁ τελευτ. τιτ. τοῦ μα΄. βιβ. [Sch. d. III. 150.]

Παρὰ τοῦ ἐντολέως ἢ διεκδικητοῦ μου ὀμόσαντος ἐγὼ ἔχω παραγραφὴν καὶ ἀγωγήν.

παρὰ τοῦ ἐντολέως] Κυρίλλου. Ὁ δεφένσωρ ἢ προκουράτωρ ὀμόσας περιποιεῖ τῷ πρωτοτύπῳ ἀγωγήν, ἢ παραγραφήν. σημείωσαι ἀναγκαῖον, ὅτι τότε ὁ παρ᾽ ἑτέρου δοθεὶς ὅρκος ἕτερον οὐκ ὠφελεῖ, ὅταν ἢ τὸ πρόσωπον, ἢ τὸ πρᾶγμα, ἢ αὐτὴ τῆς ἐναγωγῆς ἡ αἰτία ἀμείβεται· εἰ γὰρ μηδὲν ἐκ τούτων ἀμειφθῇ, ὠφελήσει πάντως ἕτερον ὁ παρ᾽ ἄλλου δοθεὶς ὅρκος. [Sch. e. III. 151.]

Στεφάνου. Τὰ δύο περὶ ῥέου νόησον· ἀλλὰ τὸν μὲν δεφένσορα δίχα μανδάτου, τὸν δὲ προκουράτωρα μετὰ μανδάτου δεφενδεύοντα τὸν πρωτότυπον. καὶ θεμάτισον αὐτοὺς ἐκ προαιρέσεως τὸν ὅρκον ὑποτελέσαντας· οὔτε γὰρ δεφένσωρ, οὔτε προκουράτωρ ἄκων ὀμόσαι ἀναγκάζεται, ὡς ὁ Οὐλπιανὸς ἐν τῷ λδ΄. διγ. θεμ. γ΄. τοῦ παρόντος τιτ. φησί. τοῦτο δὲ σημείωσαι, ὅτι ὀμόσαντες ἐκ προαιρέσεως, ὡς εἶπον, ὠφελοῦσι τὸν πρωτότυπον. καὶ μὴ ἐναντιωθῇ σοι ὁ κανὼν ὁ λέγων, ὅτι ὁ μεταξὺ ἑτέρων δοθεὶς ὅρκος ἕτερον οὐ δύναται ὠφελεῖν. οὕτω γὰρ νόησον τὸν κανόνα, ἔνθα ἢ τὸ πρᾶγμα, ἢ τὸ πρόσωπον ἀμείβεται, ἢ αὐτὴ τῆς ἀγωγῆς ἡ αἰτία· ὥσπερ ἔστιν εἰπεῖν ἐπὶ τῆς πεμφθείσης μετὰ τὸν ὅρκον εἰς τὴν βέντρις νόμινε νομήν· εἰ γὰρ καὶ τὸ πρόσωπον οὐκ ἀμείβεται τοῦ κυοφορουμένου (ὤμοσε γάρ, ὅτι ὁ κυοφορούμενος ἐκ τοῦ τελευτήσαντος συνελήφθη), ἀλλ᾽ οὖν ἡ αἰτία τῆς ἐναγωγῆς ἀμείβεται. ἡ μὲν γὰρ μήτηρ ὤμοσεν, ἵνα πεμφθῇ εἰς τὴν βέντρις νόμινε νομήν· τοῦ δὲ κυοφορουμένου τεχθέντος παύεται μὲν ἡ τοιαύτη νομή, αἰτεῖται δὲ ἐκ προσώπου τοῦ τεχθέντος Καρβωνιανὴ διακατοχή, καὶ μετὰ ταῦτα κινεῖται νερεδιτάτις πετιτίων. ἐπὶ μέντοι τοῦ δεφένσορος καὶ τοῦ πρωτοτύπου τὸ αὐτὸ πρόσωπον καὶ ἡ αὐτὴ αἰτία ὑπόκειται. καὶ ὁ δεφένσωρ γὰρ ὤμοσε, μηδὲν ὀφείλειν τὸν πρωτότυπον ἐκ τῆσδε τῆς αἰτίας· καὶ ἡ ἐναγωγὴ πάλιν ἐκ τῆς αὐτῆς αἰτίας κινεῖται κατὰ τοῦ πρωτοτύπου. [Sch. e. III. 151.]

Τοῦ Ἐναντιοφανοῦς. Καίτοι βιβ. γ΄. τιτ. γ΄. διγ. λθ΄. θεμ. β΄. τῷ προκουράτωρι δέδωκε τὴν ἀπὸ τοῦ ὅρκου ἀγωγήν. ὅπερ δεῖ νοεῖν, ὅτε μετὰ τὴν προκάταρξιν ὤμοσεν· τότε γὰρ γίνεται κύριος τῆς δίκης ὁ προκουράτωρ. σημείωσαι, ὅτι τοῦ ἄκτορος προκουράτωρ ὀμόσας αὐτῷ περιποιεῖ τὴν ἰμφάκτουμ. [Sch. e. III. 151.]

Ἐρώτησις. Καίτοι εἴρηται ἐν τῷ γ΄. βιβ. τῶν πρώτων τιτ. γ΄., ὅς ἐστι δὲ προκουρατωρίβους, διγ. λθ΄. ὅτι αὐτὸς προκουράτωρ ὀμόσας ἔχει τὴν ἰμφάκτουμ. Στεφάνου. Εἰ μὲν ἔξω δικαστηρίου bb) τὸν ὅρκον ὁ προκουράτωρ ἐτέλεσεν, τότε ὁ πρωτότυπος ἔχει τὴν ἰμφάκτουμ· ἐπειδὴ προκατάρξεως γενομένης, ἰδιοποιεῖται τὴν ἀγωγὴν ὁ προκουράτωρ· ἡ γὰρ προκάταρξις κύριον αὐτὸν ποιεῖ τῆς ἀγωγῆς. εἰκότως οὖν καὶ ὁ ὀμόσας μετὰ προκάταρξιν ἑαυτῷ καὶ τῷ πρωτοτύπῳ τὴν ἀπὸ τοῦ ὅρκου ἰμφάκτουμ περιποιεῖ. ὅτι δὲ ὁ Οὐλπιανὸς ἐνταῦθα μὲν ἔξω δικαστηρίου τὸν ὅρκον ὑπὸ τοῦ προκουράτωρος ὑποτίθεται διδόμενον, πρόσεχε τῇ ἐμφάσει τῶν λέξεων· ἐνταῦθα μὲν γὰρ ἐπειδὴ ἔξω δικαστηρίου τὸν ὅρκον βούλεται

8) **habent replicationem**] Creditoribus fraudatoris merito datur replicatio, non ipsi fraudatori, licet ipse iusiurandum detulerit. Fingitur enim, eum non conventum, sed alios circumscribere volentem iusiurandum detulisse.

Quidam creditores habuit, et cum solvendo non esset, creditores in possessionem bonorum eius mitti debebant. Hic igitur debitor et alium sibi obligatum habebat ex causa mutui. In fraudem creditorum (omnino enim, quia in bonorum possessionem mitti debebant, etiam quae debitor eius ei debebat, exacturi erant) egit adversus debitorem suum. Cum autem ille infitiaretur quidquam se debere, iusiurandum ei detulit, et is iuravit. Non iuvabitur, qui iuravit: nam alio deferente iuravit: iusiurandum autem alii nec prodest, nec nocet.

Nicaei. Quamvis debitor fraudem et dolum ignoraret. Quare nihil lucratur, si, quae debet, ab eo exigantur: neque ipsum lucrari oportet cum aliorum dispendio, sive creditorum eius, qui iusiurandum detulit. Innominati. De eiusmodi sacramentis agitur tit. ult. lib. 41.

Per procuratorem [9]) vel defensorem meum, qui iurarunt, habeo exceptionem [10]) et actionem [11]). *L.* 9. §. 6. *D.* XII. 2.

9) **per procuratorem**] Cyrilli. Defensor aut procurator iurans principali actionem vel exceptionem acquirit. Nota necessarium, iusiurandum ab altero datum alteri non prodesse, quando persona, aut res, aut ipsa actionis causa mutatur: nam si nihil eorum mutetur, omnino iusiurandum ab alio datum alteri prodest.

Stephani. Haec duo de reo intellige: sed defensorem quidem sine mandato, procuratorem autem cum mandato defendentem principalem. Et finge, eos volentes iusiurandum praestitisse: nam nec defensor, nec procurator invitus iurare compellitur, ut ait Ulpianus dig. 34. them. 3. huius tituli. Nota autem, eos, qui volentes iurant, ut dixi, prodesse principali. Neque obstat regula, qua dicitur, iusiurandum inter alios datum alteri prodesse non posse. Sic enim regulam intellige, ubi vel res, vel persona, vel ipsa actionis causa mutatur: sicut dici potest in muliere, quae post iusiurandum ventris nomine in possessionem missa est: licet enim persona eius, qui in utero est, non mutetur (iuravit enim, eum, qui in utero est, ex defuncto conceptum), causa tamen actionis mutatur. Mater enim iuravit, ut mitteretur in bonorum possessionem ventris nomine: partu autem edito cessat quidem eiusmodi possessio, ex persona autem partus petitur Carboniana possessio, et post haec hereditas petitur. In defensore autem et principali eadem persona et eadem causa subest. Nam etiam defensor iuravit, principalem nihil debere ex illa causa: et rursus actio ex eadem causa movetur adversus principalem.

Enantiophanis. Atqui lib. 3. tit. 3. dig. 39. them. 2. procuratori dedit ex iureiurando actionem. Quod intelligendum est, cum post litem contestatam iuravit: tunc enim procurator dominus litis efficitur. Nota, procuratorem actoris iurantem actionem in factum ei acquirere.

Interrogatio. Atqui dictum est lib. 3. partis primae Digestorum, tit. 3. qui est de procuratoribus, dig. 39. procuratorem ipsum, qui iuravit, actionem in factum habere. Stephani. Si quidem procurator in iudicio iusiurandum praestiterit, tunc principalis actionem in factum habet: quia lite contestata procurator actionem sibi acquirit: litis enim contestatio ipsum actionis dominum facit. Merito igitur et qui iuravit post litem contestatam, sibi et principali actionem in factum ex iureiurando acquirit. Quod autem Ulpianus hoc loco ponat iusiurandum extra iudicium a procuratore datum, perpende significationem verborum: hoc enim loco,

b) Sic lego. Fabr. ἐναγαγόντος. *bb*) Fabr. transtulit *in iudicio*. Recte. Ergo legendum εἴσω δικαστηρίου.

θεματίσαι δοθέντα, ὅρκον δελάτουμ φησίν, ὅ δηλοῖ τὴν ἐπιφοράν. ἐν δὲ τῷ δὲ προκουρατωρίβους τῶν πρώτων, ἐπειδὴ ἐν δικαστηρίῳ βούλεται θεματίσαι δοθέντα τὸν ὅρκον, ῥέτουλιτ, εἶπεν, ὅ δηλοῖ τὴν ἀντεπιφοράν· ἀντεπιφορὰ δὲ κυρίως εἰ μὴ ἐν δικαστηρίῳ οὐκ ἔστιν, ὡς ὁ Οὐλπιανὸς ἐν τῷ ιη΄. διγ. τοῦ παρόντος τιτ. φησί. [Sch. e. III. 152.]

quoniam ponere vult extra iudicium iusiurandum datum, iusiurandum *delatum* dicit, quod significat ἐπιφοράν. Titulo autem de procuratoribus partis primae Digestorum, quia ponere vult iusiurandum in iudicio datum, dixit, *retulit*, quod significat ἀντεπιφοράν: relatio autem proprie non est, nisi in iudicio, ut ait Ulpianus dig. 18. huius tituli.

ἔχω παραγραφήν] Οἶμαι, τὴν τοῦ δόλου, οὐ μὴν τὴν τοῦ ὅρκου διὰ τοῦ φροντιστοῦ οὐ c) προςπορίζεσθαι. καὶ γὰρ καὶ φροντιστοῦ συμφωνοῦντος ὑπὲρ τοῦ πρωτοτύπου, οὐχ ἡ τοῦ συμφώνου παραγραφὴ ἁρμόζει τῷ πρωτοτύπῳ, ἀλλ᾽ ἡ τοῦ δόλου, ὡς βιβ. ια΄. τιτ. α΄. κεφ. ι΄. θεμ. τελευτ. [Sch. f. III. 152.]

10) habeo exceptionem] Puto, doli exceptionem, non iurisiurandi per procuratorem acquiri. Etenim si procurator paciscatur pro principali, non pacti exceptio principali competit, sed doli, ut lib. 11. tit. 1. cap. 10. them. ult.

Ἕτερον. Εἰ θέλεις εἰπεῖν παραγραφὴν τὴν ἐξ ὅρκου, εἰπὲ τὸν ὅρκον ἐκτὸς δικαστηρίου γενέσθαι. ἐπειδὴ γὰρ ὁ ἐκδικητής μου κύριος τῆς ἀπὸ τοῦ ὅρκου παραγραφῆς οὐκ ἐγένετο, διὰ τὸ μὴ ἐκ δικαστικῆς ψήφου προβῆναι· εἰκότως ἐγὼ ὁ πρωτότυπος ἔχω τὴν τοῦ ὅρκου παραγραφήν. εἰ δ᾽ ἐντὸς δικαστηρίου ἐγένετο, τότε ἐπεὶ τῷ πρωτοτύπῳ τοῦ ἐντολέως ἐνεπάγη αὕτη ἡ τοῦ ὅρκου βοήθεια, ἔχω τὴν τοῦ δόλου παραγραφήν. ἑτέρῳ δὲ λόγῳ ἔτι δύναμαι ἀναγκάζειν αὐτὸν ἐκχωρῆσαί μοι τὴν ἀπὸ τοῦ ὅρκου παραγραφήν· τὸ γὰρ ἔχειν με τὴν τοῦ ὅρκου ἢ τοῦ δόλου παραγραφήν, ἀκρίβειαν μόνην παρίστησιν. ἰστέον δέ, ὅτι ἡ τοῦ δόλου παραγραφὴ φυσικῶς ἔνεστι πάσαις ταῖς παραγραφαῖς, ὡς βιβ. ια΄. τιτ. α΄. κεφ. ι΄. θεμ. τελευτ. [Sch. f. III. 152.]

Aliud. Si velis dicere exceptionem iurisiurandi, dicas iusiurandum extra iudicium praestitum. Quoniam enim defensor meus dominus exceptionis, quae ex iureiurando nascitur, factus non est, quia ex iudiciali decreto non processit: merito ego principalis habeo iurisiurandi exceptionem. Si vero in iudicio datum sit, tunc quia principali infixum est seu cohaeret iurisiurandi auxilium a procuratore praestitum, doli exceptionem habeo. Alioquin possum ipsum compellere, ut praestet mihi exceptionem iurisiurandi: quod enim iurisiurandi vel doli exceptionem habeam, ex mero iure est. Sciendum autem est, doli exceptionem naturaliter omnibus exceptionibus inesse, ut lib. 11. tit. 1. cap. 10. them. ult.

καὶ ἀγωγήν] Ὅταν ἐνάγων εἰμί, καὶ ὁ ἐντολεύς μου ὀμόσῃ τὸν ἀντεπενεχθέντα, ἔχω ἀγωγήν, ἵνα λάβω τὸ πρᾶγμα, περὶ οὗ ὤμοσεν ὁ ἐντολεύς μου. ἐὰν δὲ ὤμοσε τὸν τέλειον, καὶ ἔλαβον τὸ πρᾶγμα, καὶ κινῇ ὁ ἄκτωρ ἐπὶ τῷ ἀναλαβεῖν τοῦτο, παραγράφομαι αὐτόν. καὶ ἁπλῶς, ὅταν ἐν νομῇ τοῦ πράγματος ὦ, χρῶμαι τῇ παραγραφῇ. [Sch. g. III. 152. sq.]

11) et actionem] Cum actor sum, et procurator meus iusiurandum relatum praestiterit, actionem habeo, ut rem, de qua procurator meus iuravit, accipiam. Si vero iuravit plenum, et rem accepi, et actor agit, ut eam recipiat, exceptione eum summoveo. Et ut uno verbo dicam, si in rei possessione sim, exceptione utor.

Εἰ μὲν βούλει, κατὰ τὴν τοῦ Παλαιοῦ ἐξήγησιν θεράπευσον καὶ αὐτὸς τὸ ἐναντιοφανὲς τοῦ παρόντος πρὸς τὸ λθ΄. κεφ. θεμ. β΄. τοῦ β΄. τιτ. τοῦ η΄. βιβ. εἰ δὲ βούλει, οὕτως εἰπέ· ὅτι ἡ διρέκτα μὲν ἢ ἀπὸ τοῦ ὅρκου ἰμφάκτουμ ἁρμόζει τῷ ἐντολεῖ ὀμόσαντι, ὡς ἐν τῷ η΄. βιβ. οὐτιλίως δὲ ἁρμόζει καὶ τῷ πρωτοτύπῳ. καὶ ζήτει βιβ. η΄. τιτ. β΄. κεφ. λη΄. καὶ τὴν ἐν αὐτῷ παραγραφήν. σημείωσαι τὸν Στέφανον ἑρμηνεύοντα, τί ἐστιν ἡ ἀπὸ ὅρκου ἰμφάκτουμ. ζήτει καὶ βιβ. ιε΄. τιτ. β΄. κεφ. ζ΄. καὶ τὸ ἐκεῖσε Σχόλιον. [Sch. g. III. 153.]

Si quidem velis, secundum Antiqui explanationem concilia hoc caput cum cap. 39. them. 2. tit. 2. lib. 8. aut si velis, ita dicas, directam quidem vel ex iureiurando in factum actionem procuratori, qui iuravit, competere, ut lib. 8. utilem autem etiam principali. Et quaere lib. 8. tit. 2. cap. 38. et ibi adnotationem. Nota Stephanum explicantem, quid sit actio in factum ex iureiurando. Quaere et lib. 15. tit. 2. cap. 7. et ibi Scholium.

L. 9. §. 7. *D.* XII. 2. **Ἐὰν** d) ὁ ἐνάγων ὀμόσῃ, αὐτοῦ εἶναι τὸ πρᾶγμα, κατὰ μόνου τοῦ νομέως τοῦ καὶ ἐπαγαγόντος, καὶ τῶν αὐτοῦ διαδόχων ἔχει ἀγωγήν, οὐ μὴν καθ᾽ e) ἑτέρου.

Si petitor iuravit 12), rem suam esse, adversus possessorem duntaxat, qui et iusiurandum detulit, eiusque successores habet actionem, non autem adversus alium.

ἐὰν ὁ ἐνάγων ὀμόσῃ] Κυρίλλου. Ὁ ὀμόσας, ἑαυτοῦ τὸ πρᾶγμα εἶναι, κατὰ τοῦ ἐπενεγκόντος καὶ διαδόχων αὐτοῦ ἔχει τὴν ἀγωγήν, οὐ μὴν κατὰ ἑτέρου. τὰ γὰρ μεταξὺ ἀλλήλων f) πραχθέντα ἄλλον οὐ βλάπτει. [Sch. h. III. 153.]

12) si petitor iuravit] Cyrilli. Qui iuravit, rem suam esse, adversus eum, qui iusiurandum detulit, eiusque successores actionem habet, nec vero adversus alium. Nam inter alios acta aliis non nocent.

Στεφάνου. Σημείωσαι τὸν κανόνα τὸν λέγοντα, ὅτι τὰ μεταξὺ ἑτέρων πραχθέντα ἕτερον οὐκ ἀδικεῖ. τοῦτον δὲ αὐτὸν τὸν κανόνα φησὶ καὶ ὁ Σκαεβόλας ἐν τῷ γ΄. διγ. τοῦ δὲ τρανςακτιονίβους. φησὶ δὲ αὐτὸν καὶ ὁ Παπιανὸς ἐν τῷ ν΄. τῶν διγ. βιβ. τιτ. ιζ. διγ. οδ΄. σαφέστερον δὲ καὶ πλατύτερον ἀνήνεκται βιβ. ζ΄. τοῦ κώδικος ὑπὸ τὸν ξ΄. τιτ. ἐν ταῖς ὑποκειμέναις τῷ τιτ. διατάξεσι. [Sch. h. III. 153.]

Stephani. Nota regulam, quae dicit, inter alios acta aliis non nocere. Eandem regulam profert et Scaevola dig. 3. tit. de transactionibus. Profert eam etiam Papianus lib. 50. Dig. tit. 17. dig. 74. Apertius autem et plenius refertur lib. 7. Codicis tit. 60. in constitutionibus tituli.

L. 10. *D. eod.* ι΄. g) Παυλ. Τὰ γὰρ μεταξὺ ἑτέρων h) γινόμενα ἑτέρους οὐ βλάπτει.

X. Paul. Nam inter alios acta aliis non nocent.

L. 11. *pr.* §. 1. *D. eod.* ια΄. i) Οὐλπ. Ἐὰν ὁ νομεὺς ὀμόσῃ, μὴ εἶναι τὸ

XI. Ulpian. Si possessor iuraverit 1), rem peti-

---

c) Fabr. in marg. notat stellula adiecta, delendam negationem. *d)* L. 9. §. 7. legitur in Syn. p. 242. *e)* καθ᾽ addo cum Syn. *f)* Fabr. in marg. emendat stellula adiecta ἄλλων. *g)* L. 10. legitur in Syn. p. 242. *h)* Syn. τινῶν pro ἑτέρων. *i)* L. 11. pr. §. 1. longe aliis verbis exhibentur in Sch. s. ad Basil. XX. 1. cap. 10. Fabr. T. II. p. 451. quod quidem magis cum textu Digestorum convenit. Ibi haec leguntur: ἐάν τις νέμηται τὸν ἐμοὶ διαφέροντα ἀγρόν· εἶτα κινοῦντός μου κατ᾽ αὐτοῦ τὴν ἲν ῥὲμ ἀρνήσηται ἐκεῖνος τῆς ἐμῆς εἶναι δεσποτείας τὸ πρᾶγμα, ἐπαγάγω δὲ αὐτῷ ὅρκον, ὡς οὐκ ἐμοῦ τοῦ ἄκτορός ἐστιν ὁ ἀγρός· ὁ δὲ οὕτως ὀμόσῃ· ἐφ᾽ ὅσον μὲν νέμεται τὸν ἀγρόν, ἐναγόμενος ὑπ᾽ ἐμοῦ ἢ παρὰ τῶν ἐμῶν διαδόχων, δύναται ἀντιθεῖναι τὴν τοῦ ὅρκου παραγραφήν. εἰ δὲ ἐκπέσῃ τῆς νομῆς, οὐδεμία αὐτῷ ἀγωγὴ δοθήσεται περὶ τοῦ πράγματος, οὐδὲ εἰ συνέβη τὸν ἀγρὸν ὑπὸ τὴν ἐμὴν γενέσθαι κατοχήν· ἐπεὶ οὐκ ὤμοσεν αὐτοῦ εἶναι τὸ πρᾶγμα, ἀλλὰ μὴ εἶναι τοῦ ἄκτορος· ὥςτε ὁ μὲν δεδομένος ὑπ᾽ αὐτοῦ ὅρκος οὐκ ἀγωγὴν αὐτῷ ἐπὶ τῷ πράγματι παρέσχεν, ἀλλὰ ἀσφάλειαν κατοχῆς.

πρᾶγμα τοῦ ἐνάγοντος, παραγραφὴν νεμόμενος, οὐ μὴν καὶ ἀγωγὴν ἔχει κατὰ τοῦ ἐνάγοντος ὕστερον νεμομένου. εἰ μέντοι ὤμοσεν ὁ νομεὺς ἴδιον εἶναι τὸ πρᾶγμα, ἔχει κατὰ τοῦ ἐνάγοντος ὕστερον νεμομένου ἀγωγήν.§ ὁ ὀμόσας, ἴδιον εἶναι τὸ πρᾶγμα, ἀπαιτεῖ καρποὺς καὶ τοκετόν, καὶ γονὴν θρεμμάτων.

ἐὰν ὁ νομεὺς ὀμόσῃ] *Κυρίλλου. Ὁ ποσσέσσωρ ὀμόσας, μὴ εἶναι τοῦ ἄκτορος τὸ πρᾶγμα, πρὸς αὐτὸν μόνον ἔχει παραγραφήν· ἀγωγὴν δὲ ἐκπεσὼν οὔτε κατ᾽ αὐτοῦ, εἰ μὴ ἑαυτοῦ εἶναι τὸ πρᾶγμα ὤμοσεν. ὁ δὲ ἄκτωρ ὀμόσας καὶ τοκετὸν καὶ καρποὺς καὶ γονὴν θρεμμάτων ἀπαιτεῖ. ζήτει βιβ. μα΄. τιτ. β΄. κεφ. ιε΄. τὸ τέλος. καὶ βιβ. μα΄. τιτ. α΄. κεφ. ιθ΄. θεμ. β΄. καὶ βιβ. κε΄. τιτ. α΄. κεφ. γ΄. θεμ. β΄. καὶ βιβ. κ΄. τιτ. α΄. κεφ. ια΄. θεμ. γ΄. καὶ τὸν ἴνδικα πάνυ ὄντα ἐνταῦθα ἀναγκαῖον.* [Sch. i. III. 153.]

εἰ μέντοι ὤμοσεν] *Ἀκολούθως τοῦτο λέγει, τουτέστι κατὰ διαίρεσιν. ὥςπερ γὰρ ὅτε ὤμοσεν οὐκ αὐτοῦ εἶναι τὸ πρᾶγμα, ἀλλὰ μὴ εἶναι τοῦ τὸν ὅρκον ἐπάγοντος, οὐκ ἔχει τὴν ἰμφάκτουμ, οὐδὲ εἰ αὐτός*[k]*) τὸν ὅρκον ἐπαγαγὼν νέμηται τὸ πρᾶγμα· οὕτως ὁ ὀμόσας, αὐτοῦ εἶναι τὸ πρᾶγμα, καλῶς τὴν ἰμφάκτουμ κινεῖ κατὰ τοῦ ὅρκον ἐπαγαγόντος, οὐ μὴν καθ᾽ ἑτέρου τινός. κρατεῖ γὰρ κἀνταῦθα πάλιν ὁ κανὼν ὁ λέγων· τὰ μεταξὺ ἑτέρων πραχθέντα ἕτερον οὐκ ἀδικοῦσιν. ἰμφάκτουμ δὲ νόησον ἐν τῷ παρόντι τιτ. τὴν ἀπὸ τῆς προτέρας αἰτίας μετὰ τὸν ὅρκον οὐτιλίως κινεῖσθαι δυναμένην ἀγωγήν· οἷον ἰν ῥέμ οὐτιλίαν ἐξ ἔμπτο, οὐτιλίαν κονδικτίκιον· τοῦτο γὰρ οὕτως ἔχειν δείκνυσιν ὁ Οὐλπιανὸς ἐν τῷ ιγ΄. διγ. θεμ. β΄.* [Sch. k. III. 153. sq.]

ὕστερον νεμομένου] *Τοῦ Νικαέως. Τυχὸν γὰρ ἐκεῖνος* pro derelicto *ἐάσας τὸν ἀγρὸν ἀνεχώρησεν, καὶ ἄφετον αὐτὸν εὑρὼν ὁ περὶ τούτου ἐνάγων*[kk]*) αὐτὸν κατέσχεν.* [Sch. l. III. 154.]

Τοῦ αὐτοῦ. Καὶ σημείωσαι ἐκ τούτου, ὅτι οὐ δύναται κινεῖν κατὰ οἱουδή τινος νομέως ὁ τοιοῦτος προφέρων εἰς δίκαιον καὶ ἐπίῤῥωσιν τῆς οἰκείας ἐναγωγῆς τὸν ὅρκον. ὁ γὰρ ὅρκος οὗτος, ὃν ὤμοσεν, τὸν ἐνάγοντα παρέστησε μὴ ἔχειν δίκαιον, οὐ μὴν καὶ τῷ ἐναγομένῳ προσεποίησέ τι δίκαιον. εἰ γοῦν καθ᾽ ἑτέρου νεμομένου ἐπιχειρῆται κινῆσαι, ὀφείλει δεικνύειν ἑαυτὸν εὔλογον τίτλον ἔχειν ἐπὶ τῷ πράγματι, ὃ ζητεῖ. καὶ εἰ μὲν δεικνύει, ὅτι ἀφ᾽ οἱουδή τινος συναλλάγματος ἢ εὐλόγου αἰτίας ἐγένετο δεσπότης, ἀκωλύτως πάντως κατὰ τοῦ ἐν ἀληθείᾳ ποτὲ δεσπότου ὄντος τοῦ πράγματος κινήσει τὴν σπεκιαλίαν, ὡς διὰ τῆς τοῦ χρόνου νομῆς ἀφελόμενος τὸ ἐκείνῳ προσαρμόσαν δίκαιον, καὶ ἑαυτῷ τοῦτο περιποιησάμενος. εἰ δὲ μὴ ταῦτα δεικνύει, κατὰ τοῦ δεσπότου κινεῖν κωλύεται, εὑρισκομένου μετὰ ταῦτα ἐν νομῇ χωρὶς βιτίου. κατὰ δὲ ξένου καὶ ἀλλοτρίου εἰ δείκνυσιν ἐξ εὐλόγου τίτλου κατασχεῖν τὸ πρᾶγμα, κἂν μήπω δεσποτείαν ἐκτήσατο, ἔχει καὶ τὴν Πουβλικιανήν, καὶ ἰντέρδικτον. ζήτει καὶ βιβ. κε΄. τιτ. β΄. κεφ. γ΄. θεμ. τελευτ. εἰ δὲ μὴ δείκνυσι κατὰ τούτου τίτλον εὔλογον νομῆς, ἀλλὰ μόνον ἀποκατάστασιν ζητεῖ, ὡς νεμηθεὶς τὸ πρᾶγμα, οὐ παραδεχθήσεται· ἀντιτεθήσεται γὰρ αὐτῷ, ὅτι ἐν ἴσῃ αἰτίᾳ κρείσσων ἐστὶν ὁ νεμόμενος, ὡς βιβ. β΄. τιτ. γ΄. κεφ. ρκη΄. θεμ. α΄. καὶ ἀνάγνωθι βιβ. μβ΄. τιτ. γ΄. κεφ. ιθ΄. θεμ. β΄. καὶ βιβ. ν΄. τιτ. ιδ΄. κεφ. θ΄. πρὸς ταύτην τὴν παράδοσιν μὴ ἀντιπέσῃ σοι τὸ νόμιμον τὸ λέγον, πρὸς ἐξωτικὸν καὶ ὑπαίτιος νομὴ ὠφελεῖ με· καὶ νομίσῃς ἐντεῦθεν, ὅτι καὶ ὁ νεμηθεὶς ἀναλόγως[l]*) καὶ μετὰ αἰτίας ἐκπεσὼν ἔχει περὶ νομῆς ἀγωγήν. ἐκεῖνο γὰρ τὸ νόμιμον οὐ περὶ τοῦ νεμηθέντος καλῇ πίστει καὶ ἐκπεσόντος διδάσκει, ἀλλὰ περὶ τοῦ ἔτι κατέχοντος μετὰ αἰτίας τὸ πρᾶγμα καὶ χωρὶς εὐλόγου τίτλου, καὶ ἐναγομένου παρά τινος ἀλλοτρίου καὶ μηδὲν ἔχοντος καὶ*[m]*) αὐτοῦ δίκαιον. καὶ δῆλον ἐκ τοῦ τελευταίου θέματος τοῦ α΄. κεφ. τοῦ ιζ΄. τιτ. τοῦ νη΄. βιβ. τουτέστιν, ὁ ἐξ ἄλλου λαβών, κἂν βίᾳ ἢ λάθρα ἢ παρακλήσει, νικᾷ σε ἐνάγοντα, οὐ μὴν εἰ ἀπὸ σοῦ ἔλαβεν· παρὰ σοῦ γὰρ νέμεται. πρὸς ἄλλους γάρ, εἴτε δικαίως, εἴτε ἀδίκως νεμόμενος πλέον ἔχει τοῦ μὴ νεμομένου. ἀνάγνωθι καὶ βιβ. να΄. τιτ. β΄. κεφ. ιδ΄. θεμ. τελευτ. καὶ τὸν Παλαιόν, καὶ κεφ. αὐτοῦ τελευτ. θεμ. τελευταῖον*[mm]*) ἀφ᾽ ὧν μάθῃς, ὅτι κινήσας τις τὴν ἰν ῥέμ καὶ μὴ δυνηθεὶς δεῖξαι*

toris non esse, exceptionem habet, quamdiu possidet, nec vero actionem adversus actorem, qui postea nactus est possessionem. Si tamen iuraverit [2]) possessor, rem suam esse, habet adversus petitorem, qui postea possidere coepit [3]), actionem. Qui iuravit, rem suam esse, fructus petet [4]), et partum, foetusque pecorum.

1) si possessor iuraverit] Cyrilli. Possessor, qui iuravit, rem actoris non esse, adversus eum duntaxat exceptionem habet: actionem vero, si possessionem amiserit, ne adversus ipsum quidem, nisi rem suam esse iuravit. Actor vero, qui iuravit, et partum, et fructus, foetusque pecorum petit. Quaere lib. 41. tit. 2. cap. 15. finem, et lib. 41. tit. 1. cap. 19. them. 2. et lib. 25. tit. 1. cap. 3. them. 2. et lib. 20. tit. 1. cap. 11. them. 3. et Indicem hoc loco valde necessarium.

2) si tamen iuraverit] Convenienter hoc dicit, hoc est, secundum divisionem. Quemadmodum enim cum iuravit, non suam rem esse, sed non esse eius, qui iusiurandum detulit, actionem in factum non habet, nec si ipse, qui iusiurandum detulit, rem possideat: ita qui iuravit, suam rem esse, recte actionem in factum movet adversus iusiurandum deferentem, nec vero adversus alium quendam. Rursus enim et hoc loco obtinet regula, quae dicit, inter alios acta aliis non nocere. In factum autem intellige in hoc titulo actionem, quae ex priore causa post iusiurandum utiliter moveri potest: utputa utilem in rem ex emto, utilem condictionem: hoc enim ita se habere ostendit Ulpianus in dig. 13. them. 2.

3) qui postea possidere coepit] Nicaei. Fortasse enim ille fundum pro derelicto habens secessit, eumque pro derelicto habitum inveniens petitor possessionem eius nactus est.

Eiusdem. Et nota ex hoc, talem non posse agere adversus quemcunque possessorem, si ad aequitatem actionis suae commendandam eamque firmandam iusiurandum proferat. Hoc enim iusiurandum, quod praestitit, probavit, actorem ius non habere, nec vero reo ius quaesivit. Itaque si adversus alium possessorem agere velit, docere debet, se iustum titulum habere in re, quam petit. Et si quidem probet, se ex quolibet contractu vel iusta causa dominum effectum, utique adversus eum, qui aliquando vere rei dominus fuerit, specialem in rem movere poterit, quasi per temporis possessionem ius illi competens ademerit, et illud sibi quaesierit. Quodsi haec non ostenderit, adversus dominum agere prohibetur, qui postea sine vitio in possessione invenitur. Adversus extraneum vero, si probet se iusto titulo rem possidere, licet nondum dominium acquisierit, Publicianam habet et interdictum. Quaere et lib. 25. tit. 2. cap. 3. them. ult. Si vero adversus ipsum iustum titulum possessionis non probaverit, sed restitutionem rei tantum petat, quam ipse possederit, non admittetur: nam ei opponetur, in pari causa potiorem esse possessorem, ut lib. 2. tit. 3. cap. 128. them. 1. Et lege lib. 42. tit. 3. cap. 19. them. 2. et lib. 50. tit. 14. cap. 9. Neque huic traditioni adversatur ius, quo dicitur, adversus extraneum etiam vitiosam possessionem mihi prodesse: et ex eo existimes, eum, qui sine causa et cum vitio possidet, si possessionem amiserit, actionem habere de possessione. Hoc enim ius non de bonae fidei possessore, qui possessionem amisit, loquitur, sed de eo, qui rem adhuc cum vitio et sine iusto titulo possidet, quique conventus est ab aliquo extraneo et nullum ius adversus eum habente. Idque manifestum est ex them. ult. cap. 1. tit. 17. lib. 58. hoc est, qui ab alio accepit, licet vi aut clam aut precario, vincit te agentem, non etiam si a te accepit: nam a te possidet. Adversus alios enim, sive iuste, sive iniuste possideat, potior est eo, qui non possidet. Lege et lib. 51. tit. 2. cap. 14. them. ult. et Antiquum, et caput eiusdem ulti-

k) Adde ὁ post *αὐτός*. *kk*) Fabr. in marg. notat stellula adiecta, in ms. legi, ut videatur, *ἐπαγαγών*, *qui iusiurandum detulit*, eodem sensu. *l*) Fabr. in marg. emendat stellula adiecta *ἀλόγως*. *m*) Fabr. in marg. stellula adiecta *κατ᾽*. *mm*) *τελευταῖον* addidi auctoritate huius scholii in fine.

δεσπότην ἑαυτόν, καὶ καταδικασθεὶς, κινεῖ περὶ νομῆς ἰντέρδικτον. ἴσως γὰρ καλῇ πίστει νεμόμενος οὐκ ἔφθασε γενέσθαι διὰ τοῦ χρόνου δεσπότης, καὶ ἐκπεσὼν καὶ κινήσας κατὰ τοῦ κατέχοντος τὸ πρᾶγμα εἶπεν ἑαυτὸν εἶναι δεσπότην· καὶ μὴ ἀποδείξας τοῦτο κατεδικάσθη· καὶ ὕστερον κινεῖ περὶ νομῆς· δεχθήσεται ὡς εὔλογον τίτλον ἔχων. τυχὸν γὰρ ἠγόρασεν αὐτό, καὶ ὁ κατασχὼν τὸ πρᾶγμα δεσπότης οὐκ ἦν. ζήτει καὶ βιβ. ιε΄. τιτ. β΄. κεφ. ξ΄. θεμ. δ΄. καὶ τὸν Παλαιόν, καὶ βιβ. κδ΄. τιτ. ς΄. κεφ. να΄. καὶ τὸν Ἀνώνυμον. [Sch. l. III. 154. sq.]

mum thema ult. ex quibus disces, eum, qui actionem in rem intenderit, quique se dominum esse probare non potuerit, et condemnatus fuerit, experiri de possessione interdicto. Fortasse enim bona fide possidens nondum per tempus dominus effectus erat, et amissa possessione, et instituta actione adversus rei possessorem dixit, se dominum esse: quod cum non probasset, condemnatus fuit: et novissime agit de possessione: admittetur tanquam iustum titulum habens. Fortasse enim rem emit, et rei possessor dominus non erat. Quaere et lib. 15. tit. 2. cap. 60. them. 4. et Antiquum, et lib. 24. tit. 6. cap. 51. et Innominatum.

Τοῦ Νικαέως. Σημείωσαι ἐκ τοῦ παρόντος κεφαλαίου, ὅτι ἐὰν ὁ ἐναγόμενος ὀμόσῃ, μὴ εἶναι τὸ δι᾽ ὃ ἐνάγεται τοῦ ἐνάγοντος, παραγραφὴν ἔχει νεμόμενος, οὐ μὴν καὶ ἀγωγήν. ὥςτε ἐκ τούτου ἐπιχειρήματος εἰπέ, ὅτι καὶ εἴ τις ἐνάγεται τῇ ἰν ῥέμ, καὶ ἀπαιτήσει τὸν ἀντίδικον αὐτοῦ ἀποδεῖξαι, ὅτι δεσπότης ἐστί, καὶ ἀτονήσει, οὐκ ἀπὸ τούτου δεσπότης ἐναγόμενος ἀναφαίνεται. δύναται οὖν ὁ ἐνάγων καὶ ἡττηθεὶς ἐπὶ τῷ περὶ δεσποτείας ἀγῶνι, κινεῖν τὸ περὶ νομῆς· καὶ εἰ δείξει, ὅτι ἐνέμετο ἐξ εὐλόγου τίτλου, ἀποκαθίσταται· εἰ μὴ ἐκ τοῦ ἐναντίου ὁ ἐναγόμενος δεσπότην ἑαυτὸν ἀποδείκνυσιν, ὡς βιβ. ν΄. τιτ. ιδ΄. κεφ. θ΄. εἰ μέντοι δείκνυσιν ὁ ἐνάγων ἄναρχον ἐξώθησιν, ἀποκαθίσταται, κἂν ὁ ἐναγόμενος δεσπότης ἐστίν. ζήτει βιβ. να΄. τιτ. β΄. κεφ. ιδ΄. θεμ. τελευτ. καὶ τὴν παραγραφὴν καὶ κεφ. αὐτοῦ τελευτ. θεμ. τελευταῖον. [Sch. l. III. 155.]

Nicaei. Nota ex hoc capite, si reus iuraverit, rem, propter quam convenitur, non esse actoris, eum, si possideat, habere exceptionem, nec vero actionem. Itaque hoc argumento tueri potes, si quis conveniatur in rem actione, et petierit ab adversario suo, ut probet, se dominum esse, idque is praestare non potuerit, non ex eo reum dominum existere. Potest igitur actor superatus in certamine de dominio, de possessione interdicto agere: et si probaverit, iusto titulo se possedisse, restituetur ei: nisi ex contrario reus se dominum esse approbaverit, ut lib. 50. tit. 14. cap. 9. Si tamen actor probet, se vi possessione expulsum, restituitur, licet reus dominus sit. Quaere lib. 51. tit. 2. cap. 14. them. ult. et adnotationem, et cap. eiusdem ult. them. ultimum.

ἀπαιτεῖ καρπούς] Σημείωσαι, ὅτι ἡ ἰμφάκτουμ ἀπαιτεῖ καὶ καρποὺς καὶ γονὰς καὶ τοκετόν. ἀπαιτεῖ δὲ καὶ τοὺς μετὰ τὸν ὅρκον ληφθέντας καρπούς. ὁ γὰρ ὅρκος μιμεῖται προκάταρξιν. οὕτω γὰρ καὶ Θεόφιλος ὁ μακαρίτης ἐνόησεν. ἕτεροι μέν τινες οὕτως ἐνόησαν, ὅτι μετὰ τὸ ἅπαξ ἐπενεχθῆναι τὸν ὅρκον, ἀποδίδονται οἱ ὁτεδήποτε ληφθέντες καρποὶ καὶ γοναὶ καὶ τοκετοί· μείζονα γὰρ αὐθεντίαν δικαστικῆς ἀποφάσεως ἔχειν τὸν ὅρκον, ὡς φησιν ὁ Παῦλος ἐν τῷ β΄. διγ. [Sch. m. III. 155.]

4) fructus petet] Nota, in factum actione peti et fructus et partus et foetum. Petuntur autem et fructus post iusiurandum percepti. Iusiurandum enim litis contestationem imitatur. Sic enim etiam Theophilus beatae memoriae intellexit. Alii vero quidam ita acceperunt, ut postquam semel delatum fuerit iusiurandum, reddantur quandocunque percepti fructus et partus et foetus: maiorem enim re iudicata habet auctoritatem iusiurandum, uti dicit Paulus in dig. 2.

Ἐπὶ τῶν μὲν βόνα φίδε ἀγωγῶν καὶ[n]) *προκατάρξεως ἀπαιτοῦνται οἱ καρποί, οἷον ἐπὶ τῆς πράσεως. ὑπόθου γάρ, ἠγόρακα ἀπὸ σοῦ πρᾶγμά τι καὶ τὸ τίμημα ἔδωκα, σὺ δὲ οὐκ ἐδίδους μοι τὸ ἀγορασθέν· καὶ οὕτω διῆλθε πολὺς καιρός· ἰδοὺ καταδικασθεὶς οὐκ ἐξότε προκατήρχθη ἡ ὑπόθεσις, ἀλλ᾽ ἐξότε ἐπωλήθη τὸ πρᾶγμα, ἀπαιτηθήσῃ καρπούς. ἐπὶ δὲ τῶν στρίκτων, ἐξότε προκάταρξις γένηται, ἀπαιτοῦνται καὶ οἱ καρποί. σημείωσαι δέ, ὅτι ὁ ὅρκος μείζων καὶ προκατάρξεως καὶ δικαστικῆς ψήφου ἐστί, καθὸ αὐτὴ μὲν ἐκκλητεύεται· ὁ ὅρκος δὲ οὐκ ἀναψηλαφᾶται, εἰ μὴ ἐφ᾽ ἑνός τινος θέματος.* [Sch. m. III. 156.]

In bonae fidei quidem iudicis etiam ante litem contestatam petuntur fructus, utputa in venditione. Finge enim, emisse me a te rem aliquam et pretium solvisse, te vero mihi rem emptam non dedisse: atque ita multum tempus praeteriisse: ecce condemnatus non ex quo lis contestata est, sed ex quo vendita res est, praestabis fructus. In stricti iuris autem iudiciis, ex quo lis contestata est, petuntur et fructus. Nota autem, iurisiurandi maiorem esse auctoritatem, quam et litis contestatae et rei iudicatae, quatenus ab hac quidem appellari potest: iusiurandum autem non rescinditur, excepto uno duntaxat casu.

L. 11. §. 2. *D.* XII. 2. **Ἐὰν ὀμόσω ἐμὴν εἶναι ἢ χρεωστεῖσθαί μοι χρῆσιν καρπῶν, ἐπὶ τοσοῦτον ἀγωγὴν ἔχω, ἐφ᾽ ὅσον ἔμελλον ἔχειν αὐτήν, εἰ ἦσαν ἐμοῦ σὺν ἀληθείᾳ· ἐφ᾽ ὧν δὲ θεμάτων ἀπόλλυται, οὐκ ἔχω ἀγωγήν· καὶ ἐπὶ τῶν ἐν ἀποχρήσει ὀμνύων τις ἔχειν χρῆσιν καρπῶν, λαμβάνει δοὺς τὴν ἀσφάλειαν.**

Si iuravero meum esse[5]**), aut deberi mihi usumfructum, eatenus actionem habeo, quatenus habiturus eam essem, si re vera usumfructum haberem: quibus vero casibus amittitur**[6]**), non habeo actionem. Et qui usumfructum rerum, quae usu consumuntur**[7]**), iuravit se habere, eum accipit cautione praestita**[8]**).**

ἐὰν ὀμόσω ἐμὴν εἶναι] Κυρίλλου. Εἰ οὐσουφρούκτον ὀμόσω ἐμὸν εἶναι, ἢ χρεωστεῖσθαι, εἶτά τινα συμβῇ μοι, δι᾽ ὧν ἀπόλλυται ὁ οὐσουφρούκτος, οὐκ ἔχω ἀγωγήν. τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ οὐσουφρούκτου τῶν ἐν ἀποχρήσει. [Sch. n. III. 156.]

5) si iuravero meum esse] Cyrilli. Si usumfructum iuravero meum esse, aut mihi deberi, deinde quaedam contigerint mihi, per quae ususfructus amittitur, non habeo actionem. Idem est in usufructu earum rerum, quae usu consumuntur.

ἐφ᾽ ὧν δὲ θεμάτων ἀπόλλυται] Ὑπόθου μεγίστην κάπιτις δεμινουτίονα· πάντως γὰρ πάντα τότε τὰ αὐτὰ ὁ δημόσιος λαμβάνει. ἢ διὰ ἀχρησίας ἀπώλετό μοι ὁ οὐσουφροῦκτος. ὅμοιον λέγεται περὶ οὐσουφρούκτου ἐν τῷ τέλει τοῦ λ΄. διγ. σημείωσαι, ὅτι ἐὰν ὀμόσω χρεωστεῖσθαί μοι χρῆσιν καρπῶν, εἰ μὲν οὐκ ἦν αὕτη τῷ νὸν οὐτένδω φθαρεῖσα, σώζεταί μοι, εἰ καὶ τῇ ἀληθείᾳ μὴ διέφερέ μοι ἡ ἐπὶ ταύτης ἀγωγή. εἰ δ᾽ οὖν, οὐκ ἔχω ἀγωγήν. εἰ δὲ καὶ ἦν ἐμὴ σὺν ἀληθείᾳ ἡ χρῆσις τῶν καρπῶν, ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον ἔχω τὴν περὶ ταύτης ἀγωγήν, ἐφ᾽ ὅσον αὕτη οὐκ ἐσβέσθη τῷ νὸν οὐτένδω. [Sch. o. III. 156.]

6) quibus vero casibus amittitur] Pone maximam capitis diminutionem: omnino enim omnia ista tunc fiscus capit. Aut non usu amissus mihi est ususfructus. Simile dicitur de usufructu in fine dig. 30. Nota, si iuravero usumfructum mihi deberi, si quidem non utendo amissus non sit, conservari mihi, etiam si re vera ad me non pertineret, actionem de eo. Alioquin non habeo actionem. Sed et si ususfructus re vera meus erat, tamdiu actionem habeo, quamdiu non exstinctus est non utendo.

τῶν ἐν ἀποχρήσει] Ὥςπερ ἐπὶ τῆς χρήσεως, ἐφ᾽ ὧν

7) rerum, quae usu consumuntur] Quemad-

n) Fabr. in marg. stellula adiecta addit *πρὸ* ante *προκατάρξεως*.

θεμάτων ἀπόλλυται, ὀφείλει ἀποκαθίστασθαι, οὕτως καὶ ὁ ἔχων χρῆσιν τῶν ἐν ἀποχρήσει, ἤγουν νομισμάτων, σίτου, οἴνου, ἐλαίου, ὀφείλει ἀποκαθιστᾷν αὐτήν, ὁπόσην ἂν καὶ οἵαν ἔλαβεν. [Sch. p. III. 156.]

δοὺς τὴν ἀσφάλειαν] *Ἐφ᾽ ὧν θεμάτων ἡ χρῆσις τῶν ἐν ἀποχρήσει οὐ δύναται εἶναι.* [Sch. q. III. 156.]

Ὅτι, εἰ παρ᾽ ἄλλου ταῦτα ἐκνικηθῇ[o]) *κατὰ νόμους, ποιῶ τὸ ἱκανὸν αὐτῷ*[oo]), *ὧν ἔλαβεν.* [Sch. q. III. 156.]

Οἷον ὤμοσας, ὅτι ἔχεις ἀπὸ τοῦδε τοῦ ἀγροῦ χρῆσιν ρ΄. μετρητῶν οἴνου, καὶ μοδίων σίτου α. ἰδού, ταῦτα παρέχων ὀφείλω λαβεῖν ἀσφάλειαν, ὅτι ὅταν ἀποτελεσθῇ ἐπί τινος θέματος ἡ χρῆσις, οἷον ἢ σῇ τελευτῇ, ἢ κάπιτις διμινουτίονι, τὰ ἐν ἀποχρήσει λήψομαι αὖθις. [Sch. q. III. 156. sq.]

modum usufructus, quibus casibus amittitur, restitui debet, ita etiam qui habet usumfructum rerum, quae usu consumuntur, scilicet nummorum, frumenti, vini, olei, debet restituere eum, quantum et qualem accepit.

8) cautione praestita] In quibus casibus ususfructus rerum, quae usu consumuntur, non potest esse.

Si ab alio haec secundum leges evicta fuerint, satisfacio ei eorum nomine, quae accepit.

Verbi causa iurasti, te habere ex illo agro usumfructum centum metretarum vini et modiorum frumenti mille: ecce mihi tradenti caveri debet, quando aliquo casu finitus sit ususfructus, puta aut morte tua, aut capitis deminutione, me recepturum, quae in absumptione sunt.

Ἐὰν δικαζόμενος πρὸς σὲ περὶ τῆς κληρονομίας ὀμόσω αὐτὴν ἐμὴν εἶναι, οὕτως [εἰ μὴ][p]) **ὡςανεὶ ἀπέδειξα καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ ἐψηφίσθη, καὶ παραγραφὴν ἔχω κατὰ σοῦ νεμόμενος, καὶ ἀγωγήν, ἐὰν νεμηθῇς. καὶ οὐ μόνα δίδως μοι, ἅπερ ἐνέμου τότε, ἀλλ᾽ εἴτι καὶ μετὰ ταῦτα νεμηθῇς. καθ᾽ ἑτέρου δὲ οὔτε παραγραφήν, οὔτε ἀγωγὴν ἔχω.**

Si, cum de hereditate [9]) tecum contenderem, iuravero eam meam esse, perinde habetur, ac si probaverim meam esse et secundum me pronuntiatum sit, et exceptionem habeo contra te, si ego possideam, et actionem, si tu possideas. Et non solum eas res restitues mihi, quas tunc possidebas, sed et si quas etiam postea coeperis possidere. Adversus alium autem [10]) neque exceptionem, neque actionem habeo. *L.* 11. §. 3. *D.* XII. 2.

ἐὰν δικαζόμενος πρὸς σέ] *Τοῦ Ἀνωνύμου. Εἰ ὁ κινῶν κατ᾽ ἐμοῦ νερεδιτάτις πετιτίονα ὀμόσῃ ἑαυτοῦ εἶναι τὴν κληρονομίαν, πάντα λαμβάνει, ὅσα ἐλάμβανεν, εἰ δ᾽ ἂν κατεδικάσθην. εἰ δὲ ἐγὼ πρὸς σὲ ὀμόσω, ἔχω παραγραφήν, οὐ μὴν πρὸς ἄλλον. καὶ ὁ κινῶν γάρ, ἐὰν ὀμόσῃ κινῶν κατ᾽ ἄλλου, ἀνάγκην ἔχει δεῖξαι, ὥςπερ εἰ ἀπέδειξας κινήσας κατ᾽ ἐμοῦ.* [Sch. r. III. 157.]

9) si cum de hereditate] Anonymi. Si is, qui agit mecum hereditatis petitione, iuraverit suam ipsius esse hereditatem, omnia consequitur, quae haberet, si condemnatus essem. Quodsi ego adversus te iuravero, habeo exceptionem, nec tamen adversus alium. Namque si is, qui agit, iuraverit, agens adversus alium necessitatem habet probandi, quemadmodum si probaveris adversus me actione instituta.

καθ᾽ ἑτέρου δέ] *Σημείωσαι τὸν κανόνα τὸν λέγοντα· τὰ μεταξὺ ἑτέρων γινόμενα ἑτέρους οὐ καταβλάπτει. ἀνήνεκται δὲ σαφέσερον ὁ κανὼν ἐν τῷ ζ. βιβ. τοῦ κώδικος ὑπὸ τὸν ξ΄. τίτλον τοῦ βιβλίου ἐν ταῖς ὑποκειμέναις τῷ τίτλῳ διατάξεσι. σημείωσαι δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι αἱ πρὸς ἕτερον ἀποδείξεις ἑτέρῳ πρόκριμα οὐ ποιοῦσιν. καὶ μὴ ἐναντιωθῇ σοι τὸ εἰρημένον τῇ διατάξει, ἥτις ἀνήνεκται βιβ. β΄. τοῦ κώδικος ὑπὸ τὸν νε΄. τιτ., ὅς ἐστι δὲ ῥεκέπτις ἐν τῇ ε΄. τοῦ τιτ. διατ. ἐν τῷ τέλει· εἴρηται δέ, ὅτι ἐὰν τοῖς παρὰ τῶν κομπρομισσαρίων πραχθεῖσιν ὁμολογηθῇ τι πρὸς φάκτον βλέπον, ἢ ἀποδειχθῇ, δυνάμεθα τούτῳ καὶ ἐν ὀρδίνῳ χρῆσθαι δικαστηρίῳ. τότε γὰρ χώραν ἔχει τὸ εἰρημένον τῇ διατάξει, ἔνθα πρὸς τὸ αὐτὸ πρόσωπον καὶ παρὰ τοῦ κομπρομισσαρίου δικασαμένη ἡ δίκη μετὰ ταῦτα ἐν ὀρδίνῳ γυμνάζεται δικαστηρίῳ. κανονίζεται γάρ, τὰ μεταξὺ ἑτέρων πραχθέντα ἢ δικασθέντα ἕτερον οὐκ ἀδικεῖ. καὶ τοῦτον σαφῶς ἔστιν εὑρεῖν τὸν κανόνα ἐν τῷ ζ. βιβ. τοῦ κωδ. ὑπὸ τὸν ξ΄. βιβ. τιτ. ἐν τῇ ἐπιγραφῇ τοῦ τιτ. καὶ ἐν ταῖς ὑποκειμέναις τῷ τιτ. διατάξεσιν. ὑπέξελε τὴν περὶ δουλείας ἀγροῦ τυχόν, ἢ οἰκίας φερομένην ἀπόφασιν. ἐὰν γὰρ δύο τινῶν κοινὸν ἐχόντων ἀγρόν, εἷς αὐτῶν δικάσηται πρὸς τὸν γείτονα περὶ δουλείας, ὀφειλομένης δῆθεν [ἐν] τῷ ἀγρῷ, δύναται οὐ μόνον αὐτός, ἀλλὰ καὶ ὁ ἕτερος χρῆσθαι τῇ δουλείᾳ. δοκεῖ γὰρ ἡ περὶ δουλείας ἀπόφασις οὐχ ὑπὲρ τοῦ κινήσαντος, ἀλλὰ ὑπὲρ τοῦ ἀγροῦ ἐξενηνέχθαι, καὶ ἡ τοῦ ἑνὸς νίκη συμβάλλεται καὶ τῷ ἑτέρῳ. τοῦτο γάρ φησιν ὁ Οὐλπιανὸς ἐν τῷ δ΄. βιβ. τῶν δὲ ἰουδικίις τιτ. ε΄. διγ. δ΄. θεμ. γ΄. ἤτοι βιβ. νη΄. τιτ. ε΄. κεφ. δ΄.* [Sch. s. III. 157.]

10) adversus alium autem] Nota regulam dicentem: quae inter alios acta sunt, alios non laedunt. Relata autem accuratius regula est lib. 7. Cod. tit. 60. in constitutionibus titulo suppositis. Nota vero etiam hoc, probationes adversus alium alii praeiudicium non facere. Neque adversetur tibi, quod dictum est in constitutione, quae relata est lib. 2. Cod. tit. 55. *de receptis* const. 5. in fine: dicitur autem, in his, quae apud compromissarios acta sunt, si quis aliquid professus est ad factum respiciens, aut quid probatum est, posse nos eo et in ordinario uti iudicio. Tunc enim locum habet, quod in constitutione dicitur, quando adversus eandem personam et a compromissario iudicata causa postea in ordinario exercetur iudicio. Regulariter enim definitur, inter alios acta vel iudicata alium non laedere. Atque hanc quidem regulam invenire licet in lib. 7. Cod. tit. 60. in inscriptione tit. et in constitutionibus titulo subiectis. Excipienda est de servitute fundi forte vel domus lata sententia. Si enim ex duobus fundum communem habentibus unus litigaverit cum vicino de servitute fundo debita, potest non solum ipse, sed et alter uti servitute. Videtur enim de servitute sententia non pro actore, sed pro fundo lata esse, et unius victoria prodest etiam alteri. Hoc enim dicit Ulpianus libro quarto eorum, qui de iudiciis sunt, tit. 5. dig. 4. them. 3. seu libro 58. tit. 5. cap. 4.

ιβ΄. Ἰουλιαν. Ἐπειδὴ εἰ καὶ ἐναγαγών σοι ἀπέδειξα, ἠναγκαζόμην ἄλλῳ ἐνάγων ἀποδεῖξαι.

XII. Iulianus. Quoniam etsi actione contra te instituta probaverim, necesse habeo cum alio agens probare. *L.* 12. *D. eod.*

ιγ΄. Οὐλπιαν. Ἐὰν ἀπελεύθερος ἐμοῦ καὶ σοῦ ἐξ ἐπαγωγῆς σου ὀμόσῃ, μὴ εἶναί σου ἀπελεύθερος, τότε εἰς τὸ ἥμισυ μόνον ἁρμόζει μοι ἡ διαδοχὴ αὐτοῦ, ὅτε πρὸς τὴν ἀλήθειαν καὶ ὁ ἐπαγαγὼν πάτρων ἦν· ἀπὸ δὲ τοῦ ὅρκου τοῦ ἀπελευθέρου προείλημμαι μόνος εἶναι πάτρων.

XIII. Ulpianus. Si libertus meus [1]) et tuus te deferente iuraverit, se libertum tuum non esse, tunc in dimidium tantum competit mihi successio, cum re vera et is, qui detulit, patronus est: ex iureiurando autem liberti praesumor solus fuisse patronus. *L.* 13. *pr. D. eod.*

o) Fabr. ἐκκινηθῇ. oo) Fabr. αὐτοῦ. p) Verba εἰ μὴ prorsus supervanea uncis inclusi.

ἐὰν ἀπελεύθερος ἐμοῦ] *Κυρίλλου. Εἰ δύο πάτρωνας ἔχων τῷ ἑνὶ ὀμόσω, ὅτι οὐκ ἔστι πάτρων μου, ὁ ἄλλος οὐκ ἔχει διακατοχήν, εἰ μὴ εἰς μέρος, εἰ δειχθῇ, ὅτι καὶ ὁ ἐπενεγκὼν τὸν ὅρκον πάτρων ἦν. ἡ δὲ πρόληψις ἔχει, ὅτι οὗτος μόνος πάτρων ἐστίν.* [Sch. t. III. 157.]

Πρόδηλον γάρ, ὅτι ὁ τὸν ὅρκον ἐπενηνοχὼς οὐ νομίζεται αὐτοῦ εἶναι πάτρων· τοσοῦτον, ὅτι οὔτε τὸ τῶν ὀπερῶν δίκαιον, οὔτε ἡ κόντρα τάβουλας αὐτῷ φυλάττεται διακατοχὴ κατὰ τῶν ὀμωμοκότων ἀπελευθέρων πραγμάτων, ὡς ὁ Παῦλος ἐν τῷ λ΄. διγ. θεμ. ε΄. τοῦ παρόντος τιτ. φησίν. ἀνάγνωθι τὴν ἐκεῖ κειμένην παραγραφήν τε καὶ ἐρώτησιν. [Sch. t. III. 158.]

Καὶ μὴν ὤμοσεν ὁ ἀπελεύθερος ἔτι ζῶν, τοῦτον μὴ εἶναι πάτρωνα αὐτοῦ. φαμέν, ὅτι ἀληθῶς λέγει. ὤμοσε μὲν πρὸς τοῦτον ὁ ἀπελεύθερος, μὴ εἶναι τοῦτον αὐτοῦ πάτρωνα. πλὴν δύναται λέγειν πρὸς τὸν ἕτερον πάτρωνα ὁ τῆς οὐσίας τοῦ ἀπελευθέρου ἀντιποιούμενος, ὅτι, εἰ καὶ ὁ τελευτήσας ἀπελεύθερός σου ὤμοσεν ἔτι ζῶν, μὴ εἶναι [pp] *αὐτοῦ πάτρωνα, ἀλλὰ τὸν ἕτερον, ἀλλ᾽ οὖν αὐτὸς ἀναδείξω πάτρωνα κἀκεῖνον τοῦ τελευτήσαντος εἶναι τῇ ἀληθείᾳ, ὃν ὤμοσεν ὁ ἀπελεύθερος μὴ εἶναι αὐτοῦ πάτρωνα. καὶ οὐκ ὠφελήθης σὺ ἐκ τῆς τοῦ τελευτήσαντος ἐπιορκίας. ἕξει γὰρ ὁ τελευτήσας τὸ θεῖον τιμωρόν· εἰς τὸ θεῖον γὰρ οὐκ* [q] *ἐψεύσατο· καὶ οὐκ ὀφείλει δισσῶς τιμωρεῖσθαι. καὶ ταῦτα λέγων εἰσακουσθήσεται· καὶ δεικνύς, καὶ τὸν ἕτερον πάτρωνα τοῦ τελευτήσαντος εἶναι, οὐκ ἐάσει τὸν κινοῦντα τῆς ὅλης περιουσίας τοῦ ἀπελευθέρου ἐπιλαμβάνεσθαι, ἀλλὰ τοῦ ἀνήκοντος αὐτῷ ἡμίσους μέρους.* [Sch. t. III. 158.]

1) **si libertus meus**] Cyrilli. Si duos patronos habens uni iuravero, eum patronum meum non esse, alter bonorum possessionem non habet, nisi in partem, si probatum fuerit, etiam eum, qui iusiurandum detulit, patronum fuisse. Praesumtio vero est, hunc solum patronum esse.

Manifestum enim est, eum, qui iusiurandum detulit, non intelligi patronum eius esse: adeo ut neque operarum ius, nec bonorum possessio contra tabulas ipsi servetur adversus libertos, qui iuraverunt, uti Paulus in dig. 30. them. 5. huius tit. dicit. Lege ibi positam adnotationem et interrogationem.

Atqui iuravit libertus adhuc vivens, hunc non esse patronum ipsius. Vere dixisse contendimus. Iuravit quidem adversus eum libertus, non esse hunc ipsius patronum. Verum potest dicere adversus alterum patronum is, qui bona liberti sibi vindicat: quamvis libertus tuus, qui decessit, iuraverit adhuc vivens, hunc non esse ipsius patronum, sed alterum, ipse tamen probabo, illum quoque patronum defuncti re vera esse, quem iuravit libertus non esse ipsius patronum. Neque utilitatem percipies tu ex defuncti periurio. Habebit enim defunctus Deum ultorem: in Deum quippe mentitus est: neque duplicem pati debet poenam. Et qui haec dicit, audietur: ac si probaverit, etiam alterum patronum defuncti esse, non permittet, ut actor omnia liberti bona auferat, sed contingentem ipsi dimidiam partem.

L. 13. §. 1. D. XII. 2. Ὁ ὀμόσας, αὐτοῦ τὸν ἀγρὸν εἶναι, μετὰ τὴν χρονίαν παραγραφὴν ἔχει καὶ οὐτιλίαν ἀγωγήν.

Qui iuravit [2], suum fundum esse, post longi temporis praescriptionem [3] etiam utilem actionem habet [4].

ὁ ὀμόσας] *Κυρίλλου. Ὁ ὀμόσας, αὐτοῦ εἶναι τὸν ἀγρόν, μετὰ τὴν τοῦ μακροῦ χρόνου παραγραφὴν ἔχει καὶ ἀγωγήν.* [Sch. u. III. 158.]

μετὰ τὴν χρονίαν παραγραφήν] *Ἤγουν μετὰ τὸ παῦσαι διὰ τοῦ ὅρκου τὴν χρονίαν παραγραφήν, ἤγουν τὸν χρόνον, καὶ τὸ κλεισθῆναι διὰ τοῦτο.* [Sch. x. III. 158.]

ἔχει καὶ οὐτιλίαν ἀγωγήν] *Στεφάνου. Τοῦτ᾽ ἔστι, πρὸς τῇ διρέκτα ἴν ῥέμ ἔχει καὶ τὴν οὐτιλίαν, ἤτοι τὴν ἰμφάκτουμ. τὴν γὰρ δίρεκταμ ἴν ῥέμ ἔχει, ὡς ἰντερρουπτευθέντος τοῦ χρόνου διὰ τῆς τοῦ ὅρκου δόσεως. ὁ γὰρ ὅρκος μιμεῖται προκάταρξιν καὶ ἰντερρουπτεύει τὸν χρόνον, ὡς ὁ Οὐλπιανὸς ἐν τῷ θ΄. διγ. τοῦ παρόντος τιτ. φθάσας ἐδίδαξεν.* [Sch. y. III. 158.]

Τοῦτ᾽ ἔστι, μετὰ τὸ συστῆναι τὴν χρονίαν παραγραφήν, ἥτις ἔτρεχε τῷ ἐναχθέντι καλῇ πίστει τυγχάνοντι νομεῖ, ἔχει καὶ τὴν διρέκταν ἴν ῥέμ, ὡς διὰ τῆς προκατάρξεως διακοπτομένου τοῦ μακροῦ χρόνου· καὶ σὺν αὐτῇ καὶ οὐτιλίαν ἀγωγήν· λέγω δὲ τὴν ἀπὸ τοῦ ὅρκου ἰμφάκτουμ. [Sch. y. III. 158.]

Κατὰ μόνου τοῦ ἐπαγαγόντος, καὶ μετὰ λογισμοῦ εἴρηται ἐπὶ τῇ Πουβλικιανῇ βιβ. ς΄. τιτ. β΄. διγ. ζ΄. θεμ. ζ΄. μᾶλλον δὲ χρὴ λέγειν, ὅτι παραχρῆμα μὲν ἔχει ἀγωγὴν κατὰ τοῦ ἐπαγαγόντος· μετὰ δὲ τὴν χρονίαν παραγραφήν, ὡς λοιπὸν διὰ τῆς χρονίας χρήσεως δεσπόσας, ἔχει οὐτιλίαν ἴν ῥέμ. ἀνάγνωθι τούτου τοῦ τιτ. τὸν Παλαιὸν τοῦ θ΄. διγ. [Sch. y. III. 158. sq.]

2) **qui iuravit**] Cyrilli. Qui iuravit, suum esse fundum, post longi temporis praescriptionem et actionem habet.

3) **post longi temporis praescriptionem**] Hoc est, postquam temporis praescriptio seu tempus cessavit per iusiurandum, et propterea exclusus est.

4) **etiam utilem actionem habet**] Stephani. Hoc est, praeter directam in rem habet et utilem seu in factum actionem: directam enim in rem actionem habet, tanquam interrupto tempore per iurisiurandi dationem. Nam iusiurandum imitatur litis contestationem et tempus interrumpit, uti Ulpianus iam supra docuit dig. 9. huius tituli.

Hoc est, post paratam temporis praescriptionem, quae quidem currebat ei, qui conventus est, bonae fidei possessori existenti, habet etiam directam in rem, quasi per litis contestationem longo tempore interrupto: et cum ea utilem quoque actionem: scilicet actionem ex iureiurando in factum.

Adversus eum duntaxat, qui iusiurandum detulit, et cum ratione dicitur in Publiciana lib. 6. tit. 2. dig. 7. them. 7. Magis tamen est, ut dicamus, statim quidem eum habere actionem adversus eum, qui iusiurandum detulit: post temporalem autem praescriptionem, quasi dominio usucapione iam quaesito, habere utilem in rem. Legas huius tituli Antiquum digesti 9.

§. 2. Ὁ [qq] ὀμόσας, μὴ κλέψαι, οὔτε τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ, οὔτε τῷ ἀπαιτοῦντι τὸ κλοπιμαῖον λόγῳ ἐνέχεται ἰδίῳ ὀνόματι. ὁ δὲ κληρονόμος τοῦ κλέπτου ἐνάγεται τῷ ἀπαιτοῦντι λόγῳ εἰς τὸ ἁπλοῦν.

Qui iuravit, se furtum [5] non fecisse, neque furti [6], neque condictione furtiva tenetur suo nomine. Heres autem furis [7] condictione tenetur in simplum.

ὁ ὀμόσας μὴ κλέψαι] *Κυρίλλου. Ὁ ὀμόσας μὴ κλέψαι οὔτε φούρτη, οὔτε φουρτίβῳ κονδικτικίῳ κατέχεται, εἰ μὴ ἄρα ὡς κληρονόμος τῷ κονδικτικίῳ ἐνάγεται. Στεφάνου. Τί οὖν, ὅτι τὸ ἐναντίον ὁ κλέπτης αὐτὸς τὸν ὅρκον ἐπήγαγε; ἀνάγνωθι τὸ ἐν τῷ κη΄. διγ. κείμενον θέμα τελευταῖον καὶ τὴν ἐν αὐτῷ κειμένην παραγραφήν.* [Sch. a. III. 159.]

Ἴσθι καθόλου, ὅτι ἔνθα ἀπὸ μιᾶς ῥίζης πολλαὶ φύονται

5) **qui iuravit se furtum**] Cyrilli. Qui iuravit furtum se non fecisse, neque furti, neque condictione furtiva tenetur, nisi quasi heres condictione conveniatur. Stephani. Quid igitur, si per contrarium fur ipse iusiurandum detulerit? Lege dig. 28. them. ultimum et ibi positam adnotationem.

Sciendum est generaliter, cum ex una radice plures

---

pp) Adde *τοῦτον*. *q*) Fabr. in marg. stellula adiecta notat delendam esse negationem. *qq*) *ὁ* deest apud Fabr.